

Občina Cerknica | Cesta 4. maja 53 | SI - 1380 Cerknica
Tel: (01) 70 90 610, Fax: (01) 70 90 633

Sklep o soglasju h kandidaturi za vpis Klasičnega krasa na Seznam svetovne dediščine pri UNESCO

OBČINA
CERKNICA

CESTA 4. MAJA 53
SI-1380 CERKNICA
TELEFON 01 7090 610
TELEFAKS 01 7090 633
INFO@CERKNICA.SI
WWW.CERKNICA.SI

Številka: 3500-4/2015
Datum: 17.9.2018

OBČINSKI SVET
OBČINE CERKNICA

ZADEVA:	SKLEP o soglasju h kandidaturi za vpis Klasičnega krasa na Seznam svetovne dediščine pri UNESCO
NAMEN:	Sprejem sklepa
PRAVNA PODLAGA:	17. člen Statuta občine Cerknica UPB-1 (Ur. list RS, št. 2/17)
PREDLAGATELJ:	Marko Rupar - župan Občine Cerknica
GRADIVO PRIPRAVILA:	dr. Rosana Cerkvenik (Park Škocjanske jame), koordinatorka priprave kandidature
PREDLOG SKLEPA:	Sprejme se S K L E P o soglasju h kandidaturi za vpis Klasičnega krasa na Seznam svetovne dediščine pri UNESCO

O b r a z l o ž i t e v:

Klasični kras je bil leta 1994 vpisan na Poskusni seznam pri UNESCO. Poskusni seznam je izhodišče, s katerim država najavi Centru za svetovno dediščino, katera območja namerava v naslednjih letih kandidirati za vpis na Seznam svetovne dediščine. Od leta 1994 so se kriteriji spremenili, takratni vpis pa je bil (gledano z današnjih UNESCO kriterijev) neustrezen.

Leta 2015 je bil zato vpis Klasičnega krasa revidiran, tako vsebinsko kot prostorsko. Strokovna skupina je pripravila gradivo za vpis Klasičnega krasa na Poskusni seznam, ki je bil oddan novembra 2015. Župani so tudi podpisali "Pismo podpore in sodelovanje pri pripravi kandidature za vpis Klasičnega krasa na Seznam svetovne dediščine UNESCO".

Ministrica za okolje in prostor je nato imenovala strokovno delovno skupino za pripravo kandidature ter odbor za spremljanje priprave te kandidature. V odbor so vključeni tudi predstavniki vseh občin, v katerih leži predlagano območje.

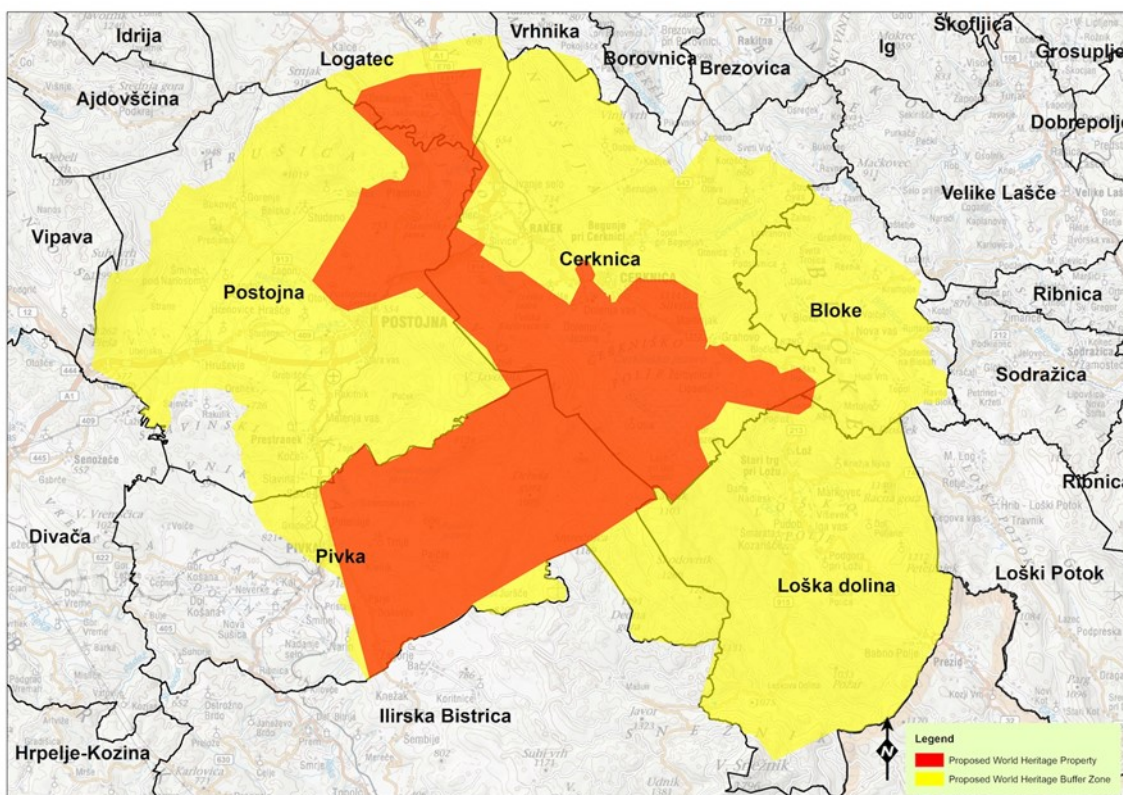
→ Predlagano območje

Osrednje območje (Proposed World Heritage Property): to je osrednje območje vpisa na Seznam svetovne dediščine in nosi znamko "Svetovna dediščina". Osrednje območje Klasičnega krasa obsega 25.385 ha.

Vplivno območje (Proposed World Heritage Buffer Zone): Vplivno območje je območje, ki zagotavlja učinkovito varovanje osrednjega območja Svetovne dediščine, in ki osrednje območja praviloma obkroža. Vključevati mora elemente, ki so funkcionalno pomembni za podporo območju in njeni zaščiti. Nominacija mora jasno izražati, kako neko vplivno območje varuje ožje območje.

Čeprav vplivno območje ni del nominiranega območja, pa morajo biti vse spremembe meja vplivnega območja odobrene s strani Odbora za svetovno dediščino.

→ Izjemna univerzalna vrednost Klasičnega krasa

Klasični kras je sestavni del Dinarskega krasa. Glavne lastnosti, ki prispevajo k izjemni univerzalni vrednosti Klasičnega krasa so kraška polja ter na njih navezujoča se hidrološka in speleološka mreža ter podzemna favna. Na relativno majhnem območju Klasičnega krasa so zastopana kraška polja v različnih razvojnih fazah; od aktivnih polj v zreli fazi (kot sta Planinsko polje in Cerknjsko polje) do kraških polj v končni, razpadni fazi (Pivška presihajoča jezera). Jame na Klasičnem krasu, ki se vežejo na sistem kraških polj so prav tako v različnih razvojnih fazah in zelo raznolike po jamskih sedimentih. Na jame se veže tudi izjemnost Klasičnega krasa glede na število pravih jamskih živali. Z več kot 115 vrstami pravih jamskih živali troglobintov se Klasični kras uvršča med vroče točke območja podzemne favne na svetu. Pomemben doprinos predstavljata tudi zgodovinski vidik raziskovalnih konceptov (razvoj idej) o nastajanju krasa, kar je bila podlaga za razvoj znanstvenega preučevanja krasa, kraških pojavov in oblik. Poselitev krasa in kulturna dediščina je vezana na naravne danosti kraškega sveta, kar dokazujejo že prve naselitve v kraških jamah.

→ Vsebina kandidature

Po operativnih smernicah za implementacijo Konvencije o svetovni dediščini je nominacijski dosje sestavljen iz devetih natančno določenih poglavij.

Strokovna skupina je pripravila vsebino za strokovne opise in utemeljitve; predstavniki ministrstev za okolje in kulturo, Zavoda za varstvo narave, Zavoda za varstvo kulturne dediščine, lokalnih skupnosti, RRA Zeleni kras in upravljalcev pa so skupaj pripravili gradivo glede upravljanja območja.

To gradivo vključuje tudi Načrt upravljanja, ki je temeljni dokument za aktivnosti, ki se bodo na območju izvajale po vpisu na Seznam svetovne dediščine in na podlagi katerega se bo pripravljajo redna 5-letna poročila za UNESCO. Vsako območje mora imeti ustrezen načrt upravljanja ali drugi dokument sistema upravljanja, kjer mora biti navedeno, kako je izjemna univerzalna vrednost ohranjena, še posebno skozi participatorne načine. Namen upravljalškega sistema je zagotoviti učinkovito varstvo območij za sedanje in prihodnje generacije. Območja morajo imeti ustrezno dolgoročno, zakonodajno, regulatorsko, institucionalno in/ali tradicionalno

varstvo in upravljanje. Meje območja morajo biti jasne. Jasno mora biti razloženo, kako deluje varstvo območja.

Kandidatura temelji v celoti na že obstoječih sistemih varstva narave in ne prinaša dodatnih varstvenih režimov.

→ Načrt upravljanja

Načrt upravljanja je nastajal od oktobra 2017 do marca 2018 in je usklajen med pripravljavci. Načrt upravljanja je priložen temu gradivu.

Sestavljen je iz osmih poglavij, med katerimi so najpomembnejša

- a) Instrumenti in struktura za implementacijo načrta upravljanja in
- b) Cilji varstva in razvoja Klasičnega krasa, ki vključujejo tudi vse aktivnosti.

→ Nekaj poudarkov:

a) Implementacija Načrta upravljanja za Klasični kras kot območje svetovne dediščine temelji na Sporazumu o upravljanju Klasičnega krasa kot območja Svetovne dediščine, ki ga podpišejo vsi partnerji (poglavje 5).

b) Cilji varstva in razvoja Klasičnega krasa so:

- Ohranjanje kraških polj, podzemnega sveta ter njihovih naravnih značilnosti in procesov na območju Klasičnega krasa.
- Ohranjanje hidroloških značilnosti in kakovosti voda.
- Učinkovito upravljanje in raziskovanje Klasičnega krasa in mednarodno sodelovanje.
- Razvoj usklajene turistične ponudbe in usmerjanje obiskovanja Klasičnega krasa ter ozaveščanje o pomenu Klasičnega krasa.

Vse aktivnosti, predvidene v načrtu upravljanja, temeljijo na že predvidenih oz. obstoječih aktivnostih in ne prinašajo dodatnih finančnih obveznosti.

→ Časovni okvir

Junija je bil osnutek celotnega nominacijskega dosjeja oddan v poskusni pregled na Center za svetovno dediščino, kjer imajo ocenjevalci čas do konca novembra, da oddajo svoje pripombe. Prva možna uradna oddaja nominacijskega dosjeja je konec januarja 2019.

Pripravila:

dr. Rosana Cerkvénik, Park Škocjanske jame
koordinatorka priprave kandidature

ŽUPAN
Marko Rupar

Priloge:

- Sklep
- Načrt upravljanja
- Aktivnosti

POSREDUJE SE:

- Občinskemu svetu

VLOŽI SE:

- spis postopka

**NAČRT UPRAVLJANJA KLASIČNEGA KRASA - OBMOČJA SVETOVNE DEDIŠČINE ZA OB-
DOBJE 2020 - 2025**

- 1. UVOD**
- 2. KLASIČNI KRAS - OBMOČJE SVETOVNE DEDIŠČINE. OPIS IN OCENA STANJA**
- 3. PRAVNE IN DRUGE PODLAGE ZA NAČRT UPRAVLJANJA IN VARSTVENI STATUSI**
- 4. ORGANIZACIJA DELOVANJA POSAMEZNIH UPRAVLJAVCEV NA OBMOČJU KLASIČNEGA KRASA**
- 5. INSTRUMENTI IN STRUKUTRA ZA IMPLEMENTACIJO NAČRTA UPRAVLJANJA**
- 6. SWOT ANALIZA OBMOČJA**
- 7. VIZIJA IN USMERITVE ZA OHRANJANJE IZJEMNE UNIVERZALNE VREDNOSTI OBMOČJA KLASIČNI KRAS**
- 8. SPREMLJANJE UČINKOVITOSTI IZVAJANJA NAČRTA UPRAVLJANJA**

1. UVOD - Predgovor

Načrt upravljanja Klasičnega krasa kot območja Svetovne dediščine za obdobje 2020 - 2025 je nastal v okviru priprave nominacijskega dosjeja za vpis Klasičnega krasa na Seznam svetovne dediščine.

Pričujoč dokument je temelj za usmerjanje razvoja na območju Klasičnega krasa za ohranjanje izjemne univerzalne vrednosti Klasičnega krasa.

Pri pripravi dokumenta so sodelovali vsi ključni deleženiki, nosilci razvoja na tem območju - lokalne skupnosti (Cerknica, Logatec, Pivka, Postojna, Loška dolina in Bloke), Regionalna razvojna agencija Zeleni kras, upravljavci zavarovanih območij in naravnih vrednot (Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, Krajinski park Pivška presihajoča jezera in Notranjski regijski park) ter koncesionar za rabo naravnih vrednot Postojnski jamski sistem in Predjamski jamski sistem - Posotjska jama, d.d. Pri pripravi so sodelovali sta sodelovala tudi Ministrstvo za okolje in prostor ter Park Škocjanske jame.

2. KLASIČNI KRAS - OBMOČJE SVETOVNE DEDIŠČINE. OPIS IN OCENA STANJA.

Administrativni opis območja

Klasični kras leži 40-80 km jugozahodno od Ljubljane, glavnega mesta Slovenije. Območje Klasičnega krasa kot lokacije Svetovne dediščine obsega 25.385 km² in leži v občinah Cerknica, Logatec, Pivka, Postojna, Loška dolina in Bloke. Vplivno območje obsega 58.064 km². celotnem območju živi 37.400 prebivalcev, od tega na osrednjem območju 7.200, na vplivnem pa 30.200.

Osrednje območje obsega Cerkniško polje, Planinsko polje in kraška polja zgornje Pivke ter gozdnato zalednje kraških polj s številnimi kraškimi jamami. Med več kot 1.200 jamami na celotnem območju izstopajo Postojnska jama, Križna jama in Planinska jama ter kraška dolina Rakov Škocjan.

Meja vplivnega območja poteka deloma po občinskih mejah, deloma pa se vplivno območje omejuje glede na razvodnice porečja Ljubljanice in Reke. Vplivno območje obsega Loško dolino, Bloško planoto, Javornike in del Snežnika.

Geografski opis območja

Glavne značilnosti celotnega območja so prevlada kraških oblik in pojavov, velika namočenost in gozdnatost ter izjemna ekološka ranljivost. Zaradi naravnih danosti je poselitev razmeroma redka in zgoščena v rodovitnih delih podolij.

Območje Klasičnega krasa ima izjemno razgiban kraški relief. Osrednji del visokih kraških planot Javornikov in Snežnika se stopničasto znižuje na obe strani v nižje kraške planote in nize kraških polj. Prevladujejo apnenci, ki so večinoma močno zakraseli in vsebujejo fosilne ostanke. Ponekod se pojavlja dolomit, v Postojnski kotlini je prisoten za vodo slabo prepusten fliš, sicer pa so dna kraških polj zasuta z nanosi rek in potokov. Sedimente najdemo tudi v kraških jamah, ponekod z izjemno dobro ohranjenimi fosilnimi ostanki sesalcev (jamski medved, bizon,..). Dobro so ohranjene tudi ostale geološke strukture in nahajališča fosilov. Območje je preprejeno s številnimi podzemnimi jamskimi sistemi, kraškimi jamami in brezni. Po gostoti jam izstopa Laški ravnik na severovzhodnem robu Planinskega polja z do 40 jamami na km². Številne jame in brezna so prisotne tudi na območju Rakovega Škocjana, na severovzhodnem robu Javornikov in zahodnem robu Cerkniškega polja, skupno število registriranih jam pa je večje od 1200. Večina jam je v naravnem stanju in so dobro ohranjene. Največje in najatraktivnejše jame imajo poleg izjemnega znanstveno raziskovalnega in varstvenega pomena tudi status turističnih jam (Postojnska jama, Pivka jama, Črna jama, Otoška jama, Jama pod Predjamskim gradom, Križna in Planinska jama).

Pomemben geološki element predstavlja več kilometrov široka cona Idrijskega preloma, ki v smeri severozahod – jugovzhod poteka po celotnem območju Klasičnega krasa. Znotraj te cone je nastal niz kraških polj (Planinsko, Cerkniško, Loško in Babno polje) ter zapleteni jamski sistemi s ponikalnicami. Morfološko so vsa kraška polja dobro ohranjena, poselitev se nahaja ob robovih, zato infrastruktura ne predstavlja negativnega vpliva. Ob večjih naseljih je zaznati težave s čiščenjem odpadnih voda, predvsem s čistilnimi napravami, ki imajo mešan kanalizacijski sistem. Pod severovzhodnimi strmimi pobočji Javornikov v reliefu izstopajo velike udornice, koliševke in soteske z naravnimi mostovi, kot je kraška dolina Raka v Rakovem Škocjanu. Območje pretežno porašča gozd, potencialni vpliv na območje je povezan z gospodarjenjem z gozdom. Na Pivški strani Javornikov je na apnencih in zrnatem dolomitu kraška terasasta uravnava ter depresijske oblike, ki se ob visokih vodah spremenijo v Pivška presihajoča jezera. Na nižinskih predelih kraških polj zaradi ekstremnih količin padavin lahko nastopijo ojezeritve. Polja so po večini naravno ohranjena, prevladuje kmetijska raba.

Reke in potoki so del porečja kraške Ljubljanice in preko kraških polj tečejo po površini drugje pa pod njo v znanih in še neodkritih jamskih rovih. Te vode so izoblikovale največje jamske sisteme na območju Klasičnega krasa. Križna jama in Rakov Škocjan sta mednarodno pomembni mokrišči po Ramsarski konvenciji.

Celotno območje Klasičnega krasa je z vidika ohranjenosti narave v dobrem stanju, na naseljenem delu je ohranjenost narave tudi rezultat dolgotrajnega sožitja človeka z naravo. Pretežni del leta je to območje tudi priljubljena turistična destinacija ljubiteljev narave in različnih drugih ciljnih skupin, ki izvajajo različne dejavnosti na prostem (ribolov, lov, različne oblike letne in zimske rekreacije).

Podnebne značilnosti

Na podnebne značilnosti vpliva predvsem izpostavljena lega na stičišču celinskega, sredozemskega, panonskega in gorskega podnebja. Zunanja pregrada visokih dinarskih planot je na primorski strani najvišja in zato predstavlja temeljno podnebno ločnico.

Bližina morja prispeva k veliki količini padavin, saj na najvišjih planotah in zlasti v hladni polovici leta pade do okrog 3000 mm padavin na leto. V zimskem času pade tudi precej snega, ki se lahko dolgo obdrži. Na najbolj izpostavljenih stikih celinskih in sredozemskih zračnih gmot se pozimi lahko pojavlja žled, katerega pas sega od Blok do Brkinov. Povprečne temperature kažejo na hladna poletja in precej mrzle zime, ki jih nekoliko blažijo vdori toplejšega zraka iznad Jadrana. Povprečna letna temperatura je med 6 in 8°C, na planotah pa je še nižja. Značilni so tudi temperaturni ekstremi na kraških poljih. Na dnu kraških polj se v jasnih zimskih nočeh zadržuje hladen zrak (na Babnem polju, kjer je bila izmerjena najnižja temperaturna vrednost v Sloveniji (-34°C)), v poletnih dneh pa se ozračje tudi močno segreje, zato so amplitude izjemno velike.

Rastlinstvo in živalstvo

Območje Klasičnega krasa tvori preplet različnih življenjskih okolij: travišč, gozdovov, mokrišč, vodnih, skalnih in jamskih habitatnih tipov. Gozd obsega okrog polovico območja. Prevladujejo jelovo-bukovi gozdovi, ki v nižjih legah prehajajo v hrastovo-belogabrove gozdove, v višjih legah pa v visokogorske bukove gozdove. Na zahodni strani Javornikov nekdanje pašnike preraščajo toploljubni gozdovi črnega gabra, malega jesena in cer ter gozdovi rdečega in črnega bora.

Ključna lastnost gozdov v večjem delu ožjega in vplivnega območja je njihova strnjjenost, saj so del širšega gozdnatega območja, ki sega od Javornikov preko Snežnika in naprej na Kočevsko in na Hrvaško. To je eno največjih strnjenih gozdnih območij v Srednji Evropi. Zaradi razgibanega reliefa, spremenljivega podnebja, pestrih talnih razmer na pretežno karbonatnih kamninah ter drugih okoljskih dejavnikov je za območje značilna velika raznolikost gozdnih združb in velika biotska pestrost. Med najbolj markantnimi velja izpostaviti vse tri vrste velikih zveri: rjavi medved, volk in ris. Večji del gozdov je vključenih v omrežje Natura 2000.

Predvsem na območjih kraških polj in na njihovem obrobju so bili gozdovi v preteklosti v veliki meri izkrčeni. Gozdne zaplate v nižje ležečih predelih, kjer prevladujejo kmetijska krajina in naselja, so zelo pomembne za ohranjanje vitalnosti krajine. Na pogosto poplavljenih tleh ob Pivki, Nanoščici, Unici, Bloščici, ob vodah na Cerkniskem polju ter v Loški dolini domujejo jelševja in vrbovja, ter ostanki nekoč širnih gozdov hrasta doba - dobovja. Pobočja nad polji poraščajo podgorska bukovja na karbonatnih tleh s primešanimi številnimi drevesnimi vrstami, ki so deloma spremenjeni predvsem z vnosom smreke, ki jo je v zadnjih letih občutno prizadela gradacija podlubnikov.

Zahodna pobočja Javornikov in Snežnika so v spodnjem delu večinoma zelo suha in topla, zaradi plitvih tal pa tudi precej kamnita. Nekdanje pašnike na obrobju Pivške kotline, deloma tudi nad Cerkniskim poljem, so od srede 19. stol. do srede 20. stol. pogozdovali pretežno s črnim borom, da bi omilili težave, ki jih je povzročala močna burja. Opuščanje pašništva in kmetovanja, zlasti po letu 1950, je vodilo v zaraščanje vedno večjih površin s črnim in rdečim borom in s toploljubnimi listavci., ki tvorijo gozdove črnega gabra in hrastov (cer in graden). Veliko je tudi malega jesena, nekaj manj mokovca.

Večji del gozdov v območju, zlasti v višjih legah, so naravno dobro ohranjeni, klimaksni gozdovi. Med 700 in 1100 m prevladujejo dinarski jelovo - bukovi gozdovi, ki se zaradi vpliva različnih dejavnikov pojavljajo v različnih podzdržbah. Sestoji se spreminjajo glede na globino kraških tal, skalovitost, nagib pobočja, ekspozicijo in druge rastiščne dejavnike. Spreminjata se razmerje med jelko in bukvijo. V vrtačah z globljimi tlemi je več gorskega javorja in velikega jesena, v hladnejših legah je več smreke. V višjih nadmorskih višinah prehajajo v visokogorske bukove gozdove, v katerih so Jelka, smreka, gorski javor in gorski brest le posamično prisotni. Zgornjo gozdno mejo na Snežniku tvorijo subalpski bukovi gozdovi. Druge drevesne vrste so v tem pasu, med 1400 in 1600 m nadmorske višine zelo redke. Bukev izrazito prevladuje, vendar so drevesa visoka le nekaj metrov, debla so tanka, zveržena, polna grč in mnogokrat spominjajo na obliko grma. Vse to je posledica zelo ekstremnih podnebnih razmer. Nad njimi je le še pas ruševja, prav na vrhu Snežnika pa so floristično izredno zanimive gorske trate.

Kraški svet Slovenije je z rastlinskimi in živalskimi vrstami med bogatejšimi območji v Evropi in ena izmed »vročih« točk biotske raznovrstnosti na svetu. Na tem območju je nekaj tipskih nahajališč rastlinskih in živalskih vrst, posebej pomembna so tipska nahajališča podzemeljskih živalskih vrst. Pri tem izstopa sistem Postojnske in Planinske jame kot eno izmed vročih točk biodiverzitete, z več kot 100 odkritimi vrstami.

Jamske živali so ogrožene zaradi uporabe fitofarmaceutskih sredstev v kmetijstvu in divjih odlagališč odpadkov, ponekod tudi zaradi neustreznih čistilnih naprav. Stanje vrst in njihovih habitatov ter habitatnih tipov, varovanih v okviru območij Natura 2000, se spremlja z rednimi monitoringi, predvsem nekaterih vrst jamskih hroščev, človeške ribice in netopirjev.

Glavne družbene značilnosti

Infrastruktura and storitve

Klasični kras ima dobro prometno dostopnost in povezanost. Vsi večji kraji, kjer so kraški pojavi najbolj zanimivi za obiskovalce (Cerknica, Logatec, Pivka in Postojna) ležijo ob avtocesti Ljubljana – Koper. Logatec, Pivka in Postojna ležijo tudi ob železniški trasi Ljubljana – Sežana. Kraji so med seboj povezani s številnimi regionalnimi in lokalnimi cestami. V teh večjih krajih so na razpolago številne oskrbne in storitvene dejavnosti, kot na primer nastanitvene in gostinske kapacitete, trgovine, bančne in poštno storitve, bencinski servisi ter zdravstvena oskrba. V primeru nesreč v jamah je aktivirana Jamarska reševalna služba.

Turizem na območju Klasičnega krasa

Turizem ima na Klasičnem krasu dolgo in bogato tradicijo. Turizem Klasičnega krasa temelji predvsem na ogledovanju kraških pojavov, tako površinskih kot podzemnih. Kraški pojavi so najpomembnejši prepoznavni znak Klasičnega krasa z vidika turističnega razvoja. Najpomembnejše turistične točke so Postojnska jama, Cerkniško polje, Rakov Škocjan, Križna jama in druge. Poleg samih naravnih znamenitosti imajo izjemno pomembno vlogo tudi muzejske zbirke oziroma interpretacijski centri. Največji muzejski zbirki z razstavami sta v Postojni, in sicer v Notranjskem muzeju Postojna in pri Postojnski jami. Glavna dva interpretacijska centra za kraška polja sta Muzej Cerkniškega jezera v Cerknici in Ekomuzej Pivških presihajočih jezer v Slovenski vasi pri Pivki. Vsaka občina ima turistično informacijski center. Ti centri delujejo kot osrednji občinski povezovalci turistične ponudbe. Glavne turistične točke so enakomerno razporejene po območju, s čimer je turistični razvoj razpršen po širšem območju. Turizem ne temelji na masovnem obiskovanju, ampak je usmerjen predvsem h kvalitetnemu doživljanju in spoznavanju krasa in njegovih pojavov. Regija je v zadnjih letih prepoznana pod regijsko tržno znamko »Zeleni kras«.

Kmetijstvo

Kmetijske površine so na celotnem območju omejene predvsem na ravninska dna kraških polj. Večinoma jih obdelujejo kmetje iz sosednjih vasi.

Razen nekaterih površin, ki se nahajajo na obrobju kraških polj, so vse kmetijske površine zatravljene. Kmetje jih uporabljajo za košnjo, pašo in kombinirano pašno kosno rabo. V letih z normalno količino padavin na travnikih kmetje pridelajo tri odkose.

Med živinorejskimi panogami prevladuje govedoreja, pri čemer kmetje redijo največ krav dojlj. Nekaj posameznih kmetij se ukvarja z rejo krav molznic. Drugi dve dejavnosti, ki pa sta zastopani v manjši meri, sta konjereja in reja drobnice.

Kmetje kmetujejo večinoma tradicionalno. Na območju Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera je 40 odstotkov kmetov vključenih v ekološko kmetovanje. Interes za kmetovanje, predvsem pašo govedi, ki je za naravo bolj obremenjujoča kot tradicionalna paša ovac, zaradi subvencij narašča. Uveljavlja se sistem celoletne paše na prostem skupaj z dohranjevanjem živali pretežno s siliranim travinjem, kar lahko predstavlja problem za ohranjanje stanja biodiverzitete.

Kmetijstvo upošteva vsa merila, ki jih predvideva N2000 in nacionalna zakonodaja.

Gozdarstvo

Gospodarjenje z gozdovi usmerja Zavod za gozdove Slovenije, ki v skladu z Zakonom o gozdovih izdeluje gozdnogospodarske načrte po načelih sonaravnosti, trajnosti in večnamenskosti. Lastniki gozdov so dolžni spoštovati in upoštevati določila gozdnogospodarskih načrtov. V območju prevladujejo zasebni gozdovi. Lastniška struktura je zelo razdrobljena, posledično je intenzivnost gospodarjenja relativno nizka. Okrog tretjina je državnih gozdov, s katerimi po letu 2016 gospodari družba Slovenski državni gozdovi (pred tem Sklad kmetijskih in gozdnih zemljišč).

Prevladujoči sistem gospodarjenja je skupinsko postopno gospodarjenje, ki ob upoštevanju kraških značilnosti območja zagotavlja permanentno pokritost gozdnih tal z rastlinskim pokrovom z namenom varovanja gozdnih tal ter omogoča ohranjanje naravnih značilnosti gozdov in njihove biotske pestrosti.

Najpomembnejše enote Klasičnega krasa

a. Notranjski regijski park

Osrednje območje Notranjskega regijskega parka (v nadaljnjem besedilu: NRP) predstavlja Cerknjsko polje, ki ga obdaja višji svet Javornikov, Menišije, Križne gore in Slivnice. Z izjemno geomorfologijo in hidrologijo ob Cerknjskem polju izstopa še kraška dolina Rakov Škocjan. V splošnem je območje dobro naravno ohranjeno.

Cerkniško jezero ali točneje Cerknjsko polje je največje slovensko kraško polje z značilnim fenomenom presihanja vode. Cerknjsko polje predstavlja pester mozaik različnih vlažnih in mokrih habitatnih tipov. Suha (terestrična) faza, ko jezero popolnoma odteče, je povprečno dolga 80 dni, v preostalem času ima jezero običajni nivo vode štiri do pet mesecev. Spreminjajoči se vodni režim ter pestrost pedološke podlage ustvarjata veliko pestrost biotopov. Od tod tudi velika pestrost flore, vegetacije in habitatnih tipov.

Morfološko je **Cerkniško polje** naravno ohranjeno. Kmetijska raba je povezana s presihanjem jezera na polju. Cerknjsko jezero predstavlja reprezentativno območje za habitatni tip HT 3180* _Presihajoče jezero v Sloveniji. Pri presihajočih jezerih s površinskimi vodotoki, zlasti pri Cerknjskem jezeru, ki ima daljšo akvatično fazo, predstavlja potencialno nevarnost onesnaženost vode. Cerknjsko polje je večinoma v kmetijski rabi, prevladujejo ekstenzivni travniki. Nekoliko intenzivnejše je kmetijstvo na delih polja, ki so izven območja ojezeritev, to je na desnem bregu Cerknjsčice in v manjšem obsegu zahodno od Martinjaka do južnega roba Žerovnice. Naravnim danostim prilagojene ekstenzivne kmetijske prakse, ki jih narekuje vsakoletno naravno presihanje jezera, na Cerknjskem polju j ne predstavljajo večjih obremenitev.

Poselitev je umaknjena na rob polja, prav tako na polju ni večjih infrastrukturnih objektov. Hidromorfološko je Cerknjsko polje zaradi posegov v preteklosti spremenjeno, vendar so osnovne značilnosti naravnega pretakanja vode ohranjene. V začetku 20. stoletja so bile z namenom hitrejšega odtoka vode s polja izvedene večje regulacije Stržena, Žerovniščice, Lipsenjščice, Tresenca in Goriškega Bržička. Hidromorfološko stanje vodotokov se v zadnjem času izboljšuje. V sklopu evropskih projektov je bila izvedena renaturacija na Tresencu in Goriškem Bržičku, v prihodnjih letih se načrtuje še obnova dveh okljkov na Strženu. Po podatkih ARSO (Ocena ekološkega stanja vodotokov za obdobje 2009 – 2015, 2016 in Ocena kemijskega stanja vodotokov za obdobje 2009 – 2013, 2017) je Cerknjsko jezero v dobrem kemijskem in ekološkem stanju, nasprotno pa je Cerknjsčica v slabem ekološkem stanju. Problematično na območju je čiščenje odpadnih voda, ki je bilo sicer s projektom Čista Ljubljana izboljšano, še vedno pa se pojavljajo težave. Problematične so čistilne naprave, ki imajo mešan kanalizacijski sistem, iz katerih že ob manjši količini padavin zaradi prevelike obremenitve odteka neustrezno čiščene vode (Cerknica). Na kvaliteto vode na Cerknjskem polju in s tem tudi na kraško podzemlje vpliva tudi celotno zaledje polja (Loško polje, Bloška planota), zato je bistveno tudi na tem območju zagotavljati najvišji standard čiščenja odpadnih voda.

Območje **Rakovega Škocjana** je dobro ohranjeno. Območje je pretežno poraslo z gozdom in ni poseljeno, je pa na jugovzhodnem robu doline sredi gozdnega prostora brez komunalne infrastrukture zraslo naselje počitniških hiš. Razen potencialnega onesnaženja voda zaradi neurejene kanalizacije, objekti nimajo večjega vpliva na območje. Obiskovanje območja je vezano na urejeno učno pot in zato na stanje narave nima negativnega vpliva. V letu 2014 je bilo območje Rakovega Škocjana močno prizadeto

zaradi žledu, kasneje pa še zaradi širjenja lubadarja. Na območju je bila izvedena sanacija, ki je zaradi uporabe težke mehanizacije delno spremenila lastnosti kraškega površja območja (nove vlake).

Zaledje Cerkniškega polja in Rakovega Škocjana predstavlja višji kraški svet (Javorniki, Slivnica, Križna gora) z značilnimi kraškimi površinskimi in podzemeljskimi oblikami. Območje pretežno porašča gozd. Največji vpliv na območje ima gospodarjenje z gozdom in z njim povezana infrastruktura (gozdne ceste in vlake). Na Slivnici je priljubljena izletniška točka (peš in z avtom), pod vrhom je planinski dom. Vršni del porašča travniki, nekateri so namenjeni paši. Paša v trenutnem obsegu ni problematična.

Območje parka letno obiše okrog 40.000 obiskovalcev. Turistična raba zaenkrat ne povzroča negativnih posledic.

b. Planinsko polje

Planinsko polje je nastalo ob idrijskem prelomu. Obdaja ga sklenjen rob, ki ga gradijo apnenci in dolo-miti, dno polja pa je ravnica, zapolnjena z aluvialnimi sedimenti glavnega vodotoka Unice. Na ju-gozahodnem robu polja je Planinska jama, iz katere izvira Unica. Unica dobi z desne še dva pritoka: Malenščico in hudournu Škratovko iz istoimenske izvirne jame. Zaradi majhnega strmca Unica pri prečkanju polja slikovito meandrira. Na jugovzhodnem robu polja so številni ponori. Pri nizki vodi Unica ponikne že pred Lazami, pri višji vodi pa se razlije po meandrih proti severnemu robu polja. Največji ponori so Pod stenami, kjer sta iz časa prvih melioracij v osemdesetih letih 19. stoletja ohranjena dva obzidana in zamrežena požiralnika - katavatrona. Po vodji gradbenih del, Viljemu Puticku, sta dobila ime 'Putickovi štirni'. Sledilni poskusi so dokazali, da vse vode Unice, ki poniknejo na polju, odtekajo v okoli 10 km oddaljene izvire Ljubljane.

Na Planinskem polju je presihanje vode kraškega polja naravno ohranjeno. Velik problem pa predstavlja intenziviranje kmetijstva. Zaradi uvajanja paše in gnojenja so ogroženi vlažni travniki, redke rastlinske vrste ter kraško podzemlje in podzemna kraška favna. Poleg tega predstavlja veliko grožnjo tudi neu-rejena infrastruktura v poseljenem zaledju.

V zadnjem času ogrožajo Planinsko polje tudi melioracijski posegi; izkopi jarkov, zasipanje z raznim materialom in zemljinami, kar spreminja značilno morfologijo dna polja. Lokalno se opaža trend krčenja mejic, nekateri deli pa so tudi neobdelani in se počasi zaraščajo. Ugotavlja se trend upadanja števila koscev (*Crex crex*). Za izboljšanje stanja bi bilo potrebno izvesti ukrepe, kot npr. ukiniti intenzivno kmetijsko rabo, spodbujati ekstenzivno kmetijsko rabo na polju v zaledju (oz. vplivnem območju) Planinskega polja ter izboljšati stanje na področju komunalne infrastrukture in čiščenja odpadnih voda. Območje Planinskega polja letno obiše okrog 2000 obiskovalcev, kar zaenkrat ne povzroča negativnih posledic.

c. Krajski park Pivška presihajoča jezera

Krajski park obsega dela dveh večjih geografskih enot, kotlino Zgornje Pivke, ki ima lastnosti kraškega polja in po katerem teče reka Pivka, in visoko kraško planoto Javornikov. Pivka izvira na zgornjem delu pivške kotline, ponikne pa v Postojnski jami. V času obilnih padavin v poglobitvah, kotanjah, ki se vrstijo vzporedno s tokom Pivke, nastane sedemnajst jezer, ki v sušnem času presahnejo. Izmed sedemnajstih presihajočih jezer jih enajst (Kljunov ribnik, Malo in Veliko Zagorsko, Veliko in Malo Drskovško, Parsko, Radohovsko, Klenski dol, Palško, Petelinjsko, Krajnikov dol) leži na območju krajinskega parka. Večina jezer leži med naseljema Zagorje in Parje, največji pa sta Petelinjsko in Palško. Najdlje, tudi do šest mesecev, se voda obdrži v najnižje ležečem Petelinjskem jezeru. V neposredni bližini Pivških jezer se nahaja deset jam in brezen, daljših od 60 metrov, sicer pa je bilo na širšem območju Pivški presihajočih jezer registriranih in raziskanih 87 jam in brezen s skupno globino 1255 metrov.

Občasno poplavljanje ustvarja posebne razmere za rast nekaterih zanimivih vrst. Za območje krajinskega parka je značilna velika biotska pestrost. Z vidika varovanja sta pomembna predvsem habitatni tip presihajoče jezero, jezerske kotanje pa obdaja habitatni tip vzhodnih submediteranskih suhih travnišč. Območje parka je življenjski prostor številnih vrst v evropskem merilu ogroženih in zavarovanih vrst ptic, metuljev, dvoživk, netopirjev pa tudi vseh treh vrst velikih zveri, rjavega medveda, volka in risa.

Krajski park leži v porečju kraške Ljubljane in na vodovarstvenem območju črpališča pitne vode v Malnih pri Planini, iz katerega se zagotavlja vodooskrba za občini Pivka in Postojna. Skrajni jugozahodni del pripada porečju Reke in se prekriva z vplivnim območjem Regijskega parka Škocjanske jame.

Današnja podoba območja presihajočih jezer Zgornje Pivke je nastala zaradi sonaravnega prepleta človekovih dejavnosti z naravo. Kmetijska raba je bila na območju presihajočih jezer do leta 1991 omejevana zaradi prisotnosti vojaških aktivnosti (vojaški vadbeni poligon). Zaradi ponovnega vzpostavljanja kmetijske rabe v zadnjih letih, predvsem pašnikov, so se trendi zraščanja zaustavili. Potencialno grožnja predstavljajo intenziviranje kmetijstva, zlasti paša govedi, neurejeno čiščenje odpadnih voda v nekaterih vaseh, grožnja pa predstavlja tudi načrtovana trasa plinovoda čez zahodni del krajinskega parka.

Visoka kraška planota Javornikov je porasla z gozdovi, ki so del ene najboljšežnejših strnjenih gozdnih površin v tem delu Evrope. Gozdarstvo se odvija v skladu z varstvenimi režimi in usmeritvami in ne predstavlja negativnega vpliva na naravo.

d. Turistične jame

Postojnski jamski sistem

Postojnsko jamo je izoblikovala ponikalnica Pivka. Pot Pivke se nadaljuje podzemno do Planinske jame, kjer združena z Rakom izvira kot reka Unica. Aktivni vodni rov podzemeljske Pivke povezuje Postojnsko jamo, Otoško jamo, Magdaleno jamo, Črno jamo in Pivko jamo v jamski sistem Postojnske jame, ki skupaj meri 24 340 m.

V celotnem jamskem sistemu so prisotne raznolike oblike sigastih tvorb, od stalaktitov, stalagmitov, kapniških stebrov in zaves do jamskih biserov, helektitov. Siga se pojavlja v različnih barvah, variira tudi količina odložene sige, od povsem zasiganih jamskih rovov, do delov jame, kjer so vidne skalne oblike (fasete, draslje, stropne kotlice, žlebovi...). Zaradi izjemno pestrega kapniškega okrasja je jamski sistem tudi pomembna mineraloška lokacija. Postojnsko - Planinski jamski sistem je izjemna lokacija podzemne favne, poleg človeške ribice (*Proteus anguinus*) jo naseljuje vsaj 115 vrst pravih jamskih živali (najdenih in znanstveno opisanih troglobiontov), vključno s prvo znano jamsko živalco hroščem drobnovratnikom (*Leptodirus hochenwartii*). Številne vrste imajo v Postojnski jami tipsko nahajališče. V skladu z okoljskimi pogoji se dominantnost skupin med leti razlikuje, vendar stalna prisotnost najpomembnejših epikraških podzemeljskih vrst kaže na stabilnost in vitalnost populacij (Pipan, 2017). Posamezne jame sistema imajo samostojne vhode. Na vseh jamskih vseh, razen Magdalene jame, ki je brezno, so postavljena kovinska vrata – rešetke, ki dopuščajo prosto gibanje netopirjem. V Postojnskem jamskem sistemu so tudi izredno pomembne nahajališča pleistocenske favne (kosti jamskega leva, jamskega medveda). Najdbe so bile v preteklosti izkopane in se hranijo v različnih muzejih. Pri Speleobiološki postaji Rova novih podpisov je bilo najdenih več kamnitih strgal, tip orodja, značilen za obdobje srednjega paleolitika ali Moustériena – časa, ko je Evropo poseljeval nenadertalec.

Najbolj je turistično obremenjena Postojnska jama, saj se turistični obisk iz leta v leto povečuje in se že približuje enemu milijonu. V jami je speljana jamska železnica, ki je imela na predvsem zaradi prašenja zelo velik vpliv na rast sige. Izboljševanje tehnologij transporta zmanjšuje prašenje in s tem negativne vplive na jamsko okolje. Izvajajo se tudi aktivnosti za odpravljanje ostalih posledic turistične rabe (npr. odstranjevanje lampenflore). Osvetljene turistične poti so speljane po suhih kapniških rovih. Postojnska, Črna in Pivka jama so poleg vodnih rovov podzemeljske Pivke povezane tudi z umetnimi tuneli. Pri večkratnih preurejanjih dostopa v jamo je bilo uničenega veliko kapniškega okrasja, jamskih sedimentov in odstranjenih ali zabrisanih prazgodovinskih sledi. V dvestoletni zgodovini ureditvenih del v Postojnski jami in zlasti pri graditvi jamske železnice in poti, so bili v jamska tla in jamski inventar izvedeni številni posegi. Kot posledica velikega požara med drugo svetovno vojno so vsi kapniki na vhodnem delu počrneli. Območje nad jamo je poraščeno z gozdom, občasno se na tem delu dogajajo nelegalna odlaganja gradbenih odpadkov, ki jamo ogrožajo. V Postojnskem jamskem sistemu je zaradi onesnaženja reke Pivke posebej ogrožena podzemeljska vodna favna (stigobionti).

V Postojnski jami se izvaja redni letni mikroklimatski in biološki monitoring v okviru koncesijske rabe jame, s katerim se ugotavlja, da je vpliv turistične dejavnosti na kopensko jamsko živalstvo v Postojnski jami prisoten, ni pa pereč. V delih Postojnskega jamskega sistema (npr. Pisani rov in Otoška jama), ki niso v turistični rabi, je stanje jamskih favne boljše. V Otoški jami prezimuje tudi kolonija malih podkovnjakov.

Jama je ogrožena zaradi vse večje onesnaženosti Pivke, zaradi turistične rabe pa ogroženosti ni zaznati. Na osnovi izsledkov biološkega monitoringa, ki ga strokovnjaki izvajajo vsako leto, število vrst pravih jamskih živali (troglobiontov) ne upada. Odkivajo se nove vrste. Jamo si letno ogleda okrog 800.000 obiskovalcev.

Planinska jama

Planinska jama se odpira pod skalnato steno zatrepne soteske v jugozahodnem kotu Planinskega polja. Iz jame priteka Unica, ki nastane po združitvi podzemne vode Raka in Pivke, obeh krakov kraške Ljubljani. Unica ob suši na izhodu iz jame presuši, ob največjih poplavah pa se pretok močno poveča. V Unici živi človeška ribica (*Proteus anguinus*). Jama je pomembna lokaliteta za drugo jamsko favno in prezimovališče ali kotišče netopirjev. Jama je bila že pred skoraj sto leti urejena za turistični ogled. Pot je bila speljana od vhoda mimo sotočja skoraj do konca Pivškega rokava. Ker ni bila vzdrževana in so leseni mostovi propadli, je danes dostopnih samo še prvih 900 m. Danes je obisk jame možen v spremstvu jamskih vodnikov. Unica je na vhodu v jamo zajezena, voda od tam po rakah teče v malo hidroelektrarno.

Križna jama

Križna jama je ena najslikovitejših vodnih jam v Sloveniji. Dolga je preko 8 km, v njej je 22 podzemnih jezerc. Je pomembno paleontološko nahajališče jamskega medveda. V jami je najdenih 45 troglobiontskih živalskih vrst.

Vhod v jamo je nadzorovan, na vhodu so postavljena vrata. Jama je opremljena za turistični obisk, urejene so poti in zaščitne ograje. Jama ni elektrificirana, obisk poteka s prenosnimi svetilkami. Turistični obisk se izvaja tudi v vodnem delu jame z gumijastimi čolni in je prilagojen na vodostaju v jami (v izogib poškodbam jame).

Jamo je v letu 2016 obiskalo 9660 obiskovalcev, 773 si je ogledalo tudi vodni del jame. Turistični obisk v jami bistveno ne poslabšuje stanja jame. Problematična pa je onesnaženost vode zaradi čistilne naprave v bližini. V vodi jamskega potoka so ob visokih vodostajih opažene večje količine pen in sedimentov.

e. Ostale jame in površje nad njimi

Območje obsega **površje nad znanimi jamami** Postojnskega jamskega sistema in drugih jam ter del površja nad podzemnim tokom Pivke in Raka do Planinske jame. Vključuje tudi robove Planinskega polja. Kraško območje nad jamami je preprejeno z vrtačami in drugimi kraškimi oblikami kot npr. škrapljami in žlebiči. Od večjih udornic velja omeniti Kozjo jamo, Planinsko koliševko, Mrzli dol in Unško koliševko. Unška koliševka je okrogle oblike in meri v premeru okrog 200 m, na celotnem obodu so strme prepadne stene, na dnu pa je melišče z rastlinskim obratom. Skalne stene teh udornic so habitat ogroženih in zavarovanih vrst živali kot npr. velike uharice (*Bubo bubo*) in rastlin, npr. alpskega volčina (*Daphne alpina*) in Justinove zvončice (*Campanula justiniana*). Gozd nad površjem je bukovo jelov, mestoma pa so bili nasajeni iglavci (črni in rdeči bor, smreka). V letu 2014 je gozdove prizadel močan žled, ki je polomil precej drevja, posledica pa se poleg uničenega drevja kaže tudi v velikem porastu podlubnikov, kar terja intenzivno sanitarno sečnjo.

Območje nad jamami je dobro ohranjeno. Problem, ki se občasno še vedno pojavlja, je povezan z nelegalnim onesnaževanjem in odlaganjem gradbenih odpadkov v jame, udornice in koliševke. V severni steni Unške koliševke je ohranjen sitem vojaških rogov.

Drugo območje velike zgostitve podzemnih jam je **Laški ravnik**, ki obsega relativno uravnano kraško območje med Pokojiško planoto na vzhodu, Lanskim vrhom in Planinskim poljem na zahodu ter Begunjskim ravnikom na jugu. Tu se predvidoma podzemeljsko pretakajo vode iz Cerkniškega in Planinskega polja, ki odtekajo v smeri Ljubljanskega barja. Za območje je značilna visoka gostota jam (okrog 40 jam/km²). Območje je reliefno močno razgibano z vrtačami, velika je tudi zgostitev udornic, med katerimi je največja Laška kukava s prostornino 2,5 milijonov m³. Laški ravnik je v celoti poraščen z gozdom in dobro naravno ohranjen. Največji vpliv na območje ima gospodarjenje z gozdom in z njim povezana infrastruktura (gozdne ceste in vlake). Leta 2014 je območje močno prizadel žled, zato se je

povečalo obremenjevanje okolja zaradi sanacije. Spremenjena je vegetacijska odeja, vendar ocenjujemo, da bistvenih negativnih vplivov na naravo ni. Udornice na območju občine Logatec so določene za gozdne rezervate, zato je raba v tem delu omejena.

Ocena stanja na vplivnem območju

Vplivno območje obsega dve kraški polji, Loško polje in Babno polje in del snežniškega pogorja na jugovzhodnem delu osrednjega območja, gozdnato in redko poseljeno zaledje kraških polj na severovzhodnem delu ter območje porečja Pivke do vrha Nanosa na severozahodnem delu.

Večina območja ima kraški značaj s podzemnim kraškim odtokom, površinske vode se pojavljajo le na dolomitni in flišni kamninski podlagi ter na dnu kraških polj. Na območju se nahaja veliko jam in brezen ter površinskih geomorfoloških oblik.

Varovana območja narave (Notranjski regijski park, obronki krajinskega parka Nanos - južna in zahodna pobočja, Graščinski kompleks Snežnik) so v dobro ohranjenem naravnem stanju.

Ker je celotno območje gozdnato, prevladuje gozdarstvo nad kmetijstvom. Kmetijstvo je najbolj razvito na flišnem ravninskem območju ob Pivki, kjer prevladuje pašna živinoreja. Sicer pa je kmetijstvo ekstenzivno in omejeno z naravnimi danostmi - razgibanim kraškim reliefom in klimatskimi posebnostmi. Za potrebe gozdarstva so nastale številne gozdne ceste in vlake.

Turistična infrastruktura je skoncentrirana v Postojni, Cerknici in Pivki, v manjših krajih na vplivnem območju so posamezni ponudniki turističnih storitev. Od turističnih dejavnosti so razvite različne športne aktivnosti v naravi ter ponudba kulturne dediščine.

Območje je redko poseljeno, prevladujejo manjše vasi, večja naselja so le Postojna, Cerknica in Pivka, v okolici katerih so razvite manjše poslovno - industrijske cone. Naselja imajo urejeno čiščenje odpadnih voda večinoma z individualnimi greznicami.

Območje je povezano z regionalnimi in lokalnimi cestami, na severozahodnem delu ga prečkata tudi avtocesta in železnica. Jugovzhodno od Postojne se nahaja osrednje vojaško vadbišče Slovenske vojske - Poček, ki predstavlja občasno motnjo predvsem zaradi hrupa, potencialno pa vojaške aktivnosti negativno vplivajo na podzemne vode.

Izjava o izjemni univerzalni vrednosti - povzetek

Klasični kras združuje geografsko zaokroženo območje karbonatnih kamnin najbolj prepoznavnega krasa zmernih geografskih širin v vlažnem podnebnem pasu z ohranjenimi lastnostmi naravnih pojavov na svetu, kar predstavlja izjemno univerzalno vrednoto. Tipične lastnosti naravnih pojavov, njihova geneza ter večstoletna zgodovina raziskav krasa in kraških pojavov so v znanstveno poimenovanje vnesle kraško terminologijo.

Klasični kras je pokrajina izrazitega krasa in kraških pojavov, kjer so izjemne »kraške« naravne pojave opisovali že od antike dalje. Domače ime za kamnito, slaborodno pokrajino »kras« je dal ime tudi planoti Kras. Njegovo nemško »karst« ime je bilo zato sprejeto kot znanstveno ime za poseben tip pokrajine na karbonatnih kamninah. Poleg tega so bila s tega območja sprejeta v nabor strokovnih terminov tudi imena številnih kraških oblik, kot npr. »dolina, polje«. Pojmi kras, kraško in krasoslovje so postali del mednarodnega znanstvenega slovarja. Izjemno vlogo pa nosijo številne ideje o kraških procesih in pojavih. Med najpomembnejše pionirje znanstvenih raziskav spadajo med drugimi Valvasor, Hacquet, Cvijić, Kraus, Schmidl in Putick.

Klasični kras je sestavni del Dinarskega krasa. Glavne features, ki prispevajo k OUV Klasičnega krasa so kraška polja ter na njih navezujoča se hidrološka in speleološka mreža ter podzemna favna. Na relativno majhnem območju Klasičnega krasa so zastopana kraška polja v različnih razvojnih fazah; od aktivnih polj v zreli fazi (kot sta Planinsko polje in Cerknjsko polje) do kraških polj v končni, razpadni fazi (Pivška presihajoča jezera). Jame na Klasičnem krasu, ki se vežejo na sistem kraških polj so prav tako v različnih razvojnih fazah in zelo raznolike po jamskih sedimentih. Na jame se veže tudi izjemnost Klasičnega krasa glede na število pravih jamskih živali. Z več kot 100 vrstami pravih jamskih živali troglobintov se Klasični kras uvršča med hot – spot območja podzemne favne na svetu.

Utemeljitev kriterijev

a. Vsebuje presežne naravne pojave ali območja z izjemno naravno lepoto in estetsko pomembnostjo

Že od antike dalje so številni raziskovalci in strokovnjaki upodabljali to dramatično pokrajino z jamami, vodnimi telesi in kraškimi polji. Kraške oblike in kraški pojavi so ohranjeni v naravnem stanju, prav tako pa tudi pokrajina kot celota. Estetska vrednost tega prostora se je oblikovala v stoletjih sobivanja in odvisnosti človeka in narave. Klasični kras predstavlja primer tipične kraške pokrajine, kjer je pomankanje obdelovalne zemlje in vode preprečilo intenzivno rabo prostora. Na svetovno prepoznavnost Klasičnega krasa je močno vplival razvoj jamskega turizma, ki gradi prav na izjemni naravni lepoti in estetski vrednostih kraških jam.

Poleg jam in jamskega inventarja izkazujejo visoko estetsko vrednost tudi kraška polja, predvsem v obdobju poplav, ko se mirna, stoječa voda zadržuje na dnu kraških polj. Ta pokrajina dveh obrazov je od nekdaj zbujala zanimanje tako pri domačinih, kot tudi pri strokovnjakih in umetnikih.

b. Predstavlja izjemne primere glavnih razvojnih stopenj zemeljske zgodovine, vključno z zapisi življenja, značilnimi neprekinjenimi geološkimi procesi v razvoju reliefnih oblik, ali značilnimi geomorfološki oblikami

Geološki razvoj Klasičnega krasa je tesno povezan z dinamičnim dogajanjem na karbonatni platformi in intenzivnimi tektonskimi procesi, ki so vplivali na razvoj površja.

Kraška polja Klasičnega krasa so nastala v naravnih in prelomnih strukturah idrijskega preloma. Prelomna cona je široka, kar je povzročilo, da se je relief na tem območju znižal, nastala je dolga depresija. V prelomni coni so slabo prepustne zdrobljene in dolomitne kamnine, ki dovoljujejo, da se voda tam zadržuje. Hidrološko ležijo kraška polja v coni nihanja podtalnice. Posledica take zgradbe je, da se voda ponekod pojavlja na površju, ga raztaplja in uravnava. Hitrejša korozija in erozija sta ustvarili depresijo ob idrijskem prelomu (tam sta nastali Planinsko in Cerkniško polje), Pivška presihajoča jezera pa je ustvarila tektonsko aktivna flišna bariera, ki se dviga. Pivška jezera so dno nekdanjega polja, ki ga tektonika premika. Ti relikti kraškega polja so v obliki presihajočih jezer, saj nihanje kraške vode dosega le še del polja. Kraška polja Klasičnega krasa so se oblikovala v coni nihanja kraške vode, v odvisnosti od geoloških struktur. Tam, kjer so geološke strukture v nivoju podtalne vode, se pojavljajo poplave. Posebnost in izjemnost kraških polj Klasičnega krasa je v njihovi umeščenosti v tektonske strukture ter da je v eni prelomni coni nastalo več razvojnih faz kraških polj. Ena od glavnih značilnosti kraških polj so poplave, ki lahko trajajo tudi več mesecev. V času, ko je voda v rekah že odtekla, so je na kraških poljih še vedno zadrževala voda. Prav to je pri prebivalcih (in kasneje strokovnjakih) vedno zbuvalo zanimanje in prispevalo k rojstvu idej o nastanku in delovanju teh reliefnih oblik.

Kraška polja so poseben fenomen tudi iz hidrogeološkega vidika. Cerkniško polje je občasno poplavljen polje – presihajoče jezero - predstavlja in vključuje kraške oblike in značilnosti pojavov za polja in kraške depresije ter hkrati tudi vse značilnosti kraškega reliefa. Pomembno je tudi z zgodovinskega vidika, saj ga omenjajo antični avtorji, prvi tiskani opis pa sega v leto 1537.

Kras ima posebne in tipične hidrološke pogoje – podzemni odtok in glede na to tudi posebne hidrološke pojave. Ti pojavi so na Klasičnem krasu izjemno raznoliki, kot na primer kraški izviri, veliki in globoki vokliški izviri. Med izjemne izvire spada Izvir Gabranca pri Neverkah (dvig vode preko 200 m). Hidrološki pojavi vključujejo tudi estavele in različne tipe ponorov, od aluvijalnih do velikih ponornih jam, kot je na primer več kot 20 km dolga Postojnska jama. Še posebno zanimive so podzemne vodne zveze med ponikalnicami in bližnjimi kraškimi polji. Povezave so pogosto zelo zapletene in mrežaste, vključujoč površinske in podzemne bifurkacije, kjer vode odtekajo v različne izvire ob različnih vodostajih.

Prepletanje površinskega in podzemnega delovanja vode ter s tem povezani kemičnimi procesi so omogočili globinsko zakrasevanje. Izjemnost kraških jam se kaže v pestrosti v svetovnem merilu zaradi različnih tipov (suhe jame, vodne jame, jamski spleti, brezna, izvirne jame,...) in dimenzij (najdaljši jamski sistemi so dolgi preko 20 km), kot zaradi številnosti jamskih objektov na enoto površine, do okrog 40 vhodov/km². Pestrost se kaže tudi v količini zasiganih jamskih rovov, vrstah sige in njenih pojavnih oblikah (stalaktiti, stalagmiti, zavese, jamski biseri,...). Posebej je potrebno poudariti znanstveno raziskovalni pomen jamskih sedimentov.

Zadnje raziskave kažejo tudi to, da je določena kraška geomorfologija vezana na prav določene tipe tektonike. Klasični kras predstavlja pionirsko območje teh tektonsko - morfogeno - speleoloških krasoslovnih in zgodovinskih raziskav.

Na Klasičnem krasu je raziskanih okrog 500 jam. Visok delež jamskih sistemov kaže na to, da so kraški procesi razviti v vseh dimenzijah. Nekatere jame imajo izjemno estetsko vrednost zaradi razgibanih jamskih rogov in pestrosti kapniškega okrasja.

c. Predstavlja izjemne primere neprekinjenih ekoloških in bioloških procesov v evoluciji in razvoju terestričnih, sladkovodnih, obalnih in morskih ekosistemov ter rastlinskih in živalskih združb

Dolgotrajni razvoj Klasičnega krasa brez prekinitev se odraža tudi v njegovi bogati podzemni favni. Na tem območju se je tudi pričelo biološko raziskovanje podzemlja, torej speleobiologija, in so bile prvič opisane številne živali. Tu so tipska nahajališča prvih znanih jamskih živali, človeške ribice *Proteus anguinus* Laurenti, 1768 in hroščka drobnovratnika *Leptodirus hochenwartii* Schmidt, 1831. Poleg tega je Postojnsko Planinski jamski sistem najbogatejši jamski sistem na svetu, z več kot 100 troglobiotskimi vrstami.

Kar nekaj je tudi pleistocenskih živali (jamski medved, jamski lev, hijena in druge), ohranjenih v jamah. Jame so pomembno občasno bivališče ali zavetišče tudi večjim gozdnim živalim, kot so polhi, netopirji, jazbeci, lisice in medvedi.

Posebej zanimiva in poučna je zgodovina deforestacije in ponovne pogozditve Krasa ob spremljajočem odpiranju novih habitatov.

d. Vsebuje najpomembnejše in značilne naravne habitate za in-situ varovanje biološke pestrosti, vključno z ogroženimi vrstami OUV z vidika znanosti ali ohranjanja

Jame in obsežni sistemi špranj v zakraselih kamninah so življenjski prostor (habitat) za različno troglobiotsko favno. Ta živi na račun razmeroma visoke bioprodukcije na površju, katere sestavine prihajajo v podzemlje z razmeroma velikimi količinami prenikle vode. Na Klasičnem krasu so prisotni najrazličnejši tipi habitatov: kopenskih, občasno poplavljenih in vodnih ter prehodnih (podzemlje-površje). Tudi prehodne habitate poseljujejo nekatere troglobiotske in troglofilne vrste.

Tu so se razvile nekatere prirasle (in večinoma filtratorske) troglobiotske živali, kot so na primer jamski trdoživ *Velkovrhia enigmatica*, jamski cevkar *Marifugia cavatica* in jamska školjka *Mytilopsis* aggr. *kusceri* (sinomin *Congerina kusceri*).

Prvi troglobionti so bili opisani s Klasičnega krasa: s Cerknškega jezera je bila opisana človeška ribica (*Proteus anguinus*); v Postojnski jami je bil najden hrošč *Leptodirus hochenwartii* in nato še cela vrsta drugih.

Površinska favna je bogata. Njena najbolj posebna sestavina so veliki gozdni sesalci, vključno z velikimi zvermi, ptice mokrišč, vretenčarji skalnih habitatov ter nevretenčarji vodnih in kopenskih pol-podzemnih »kriptičnih« habitatov (izvirnov, prsti).

Gozdna favna vključuje rjavega medveda, volka, šakala in reintroduciranega risa.

Pestrost rastlinstva na krasu je prvenstveno pogojena z medsebojnim delovanjem klimatskih, edafskih, hidroloških in orografskih razmer skozi geološko zgodovino. Pomemben dejavnik, ki prispeva k visokem deležu raznolikosti rastlinstva na Klasičnem krasu, je tudi relativno majhen vpliv človeka zaradi redke poselitve in tipa rabe tal, ki je vezana na pašništvo ter izkoriščanje gozda. Na drugi strani pa je bil kras tudi stičišče številnih skupin rastlin pred, med in po ledenih dobah. Zahodni Balkan je eden od refugijev flore v času poledenitev. Vsi ti dejavniki so – vsak zase ali družno – oblikovali posebno bogato raznolikost kraške flore in vegetacije. Čeprav so mnoge prvotne pokrajine doživele različno mero ekosistemskih motenj, se je ohranila izjemna lokalna in regionalna vegetacijska in floristična raznolikost. Zlasti mediteranske in submediteranske gore imajo habitate za tericarne, glacialne in postglacialne reliktno vrste. Obenem pa je človek z deforestacijo v predzgodovinskem obdobju celo prispeval k popestritvi flore, s tem, da je odprl prostor za pojav ali razširitev habitatov, ki jih danes dojemamo kot naravne (suhe travnike, skalno rastlinstvo).

3. PRAVNE IN DRUGE PODLAGE ZA NAČRT UPRAVLJANJA IN VARSTVENI STATUSI

Varstvo Klasičnega krasa sledi sistemu varstva narave v Sloveniji. Leta 1993 je bil z Zakonom o varstvu okolja (Uradni list RS, št. [39/06](#) – uradno prečiščeno besedilo, [49/06](#) – ZMetD, [66/06](#) – odl. US, [33/07](#) – ZPNačrt, [57/08](#) – ZFO-1A, [70/08](#), [108/09](#), [108/09](#) – ZPNačrt-A, [48/12](#), [57/12](#), [92/13](#), [56/15](#), [102/15](#) in [30/16](#)) vzpostavljen celovit krovni sistem varstva okolja in tudi narave. S tem je bil načrtovan tudi okvir za sistemsko ureditev področja varstva narave, ki je bil postavljen z Zakonom o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – ZON-UPB2 in 61/06 – Zdru-1) (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – Zdru-1, 8/10 – ZSKZ-B in 46/14). Ta zakon določa ukrepe ohranjanja biotske raznovrstnosti in sistem varstva naravnih vrednot z namenom prispevati k ohranjanju narave. Slovenija je ratificirala vse pomembnejše mednarodne pogodbe, ki se nanašajo na varstvo narave. Tako so postale del slovenskega pravnega reda. Z Zakonom o ohranjanju narave so bile v slovenski pravni red vključene vsebine ratificiranih mednarodnih pogodb.

Varstvo in rabo podzemnih jam, varstvene režime, ukrepe varstva in druga pravila ravnanja v jamah pa ureja Zakon o varstvu podzemnih jam (Uradni list RS, št. 2/04, 61/06 – Zdru-1 in 46/14 – ZON-C).

Zavarovana območja imajo svoje ustanovitvene akte, kjer so podrobneje opredeljeni tudi varstveni režimi. Nekatere enote (kraška polja, izviri, vodotoki in jame) imajo več varstvenih statusov. Enote imajo lokalni, državni ali mednarodni pomen. Na nominated property Klasični kras so zastopani varstveni statusi: naravne vrednote državnega ali lokalnega pomena ter zavarovana območja, kot so regijski in krajinski parki ter naravni spomeniki.

Najpomembnejši predpisi Republike Slovenije s področja varstva narave so naslednji:

- Resolucija o nacionalnem programu varstva okolja 2005–2012 (ReNPVO) (Uradni list RS, št. 2/06),
- Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji (sprejeta na 55. seji Vlade, dne 20. 12. 2001),
- Operativni program – program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2015- (sprejet na 141. seji Vlade, dne 11. 10. 2007),
- Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije (Uradni list RS, št. 76/04),
- Zakon o ohranjanju narave – ZON Uradni list RS, št. 96/04 – ZON-UPB2 in 61/06 – Zdru-1) (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – Zdru-1, 8/10 – ZSKZ-B in 46/14)
- Zakon o urejanju prostora – ZUreP (Uradni list RS, št. [110/02](#), [8/03 – popr.](#), [58/03](#) – ZZK-1, [33/07](#) – ZPNačrt, [108/09](#) – ZGO-1C in [80/10](#) – ZUPUDPP)
- Zakon o prostorskem načrtovanju (Uradni list RS, št. [33/07](#), [70/08](#) – ZVO-1B, [108/09](#), [80/10](#) – ZUPUDPP, [43/11](#) – ZKZ-C, [57/12](#), [57/12](#) – ZUPUDPP-A, [109/12](#), [76/14](#) – odl. US in [14/15](#) – ZUUJFO)
- Zakon o varstvu okolja – ZVO-1 (Uradni list RS, št. [39/06](#) – uradno prečiščeno besedilo, [49/06](#) – ZMetD, [66/06](#) – odl. US, [33/07](#) – ZPNačrt, [57/08](#) – ZFO-1A, [70/08](#), [108/09](#), [108/09](#) – ZPNačrt-A, [48/12](#), [57/12](#), [92/13](#), [56/15](#), [102/15](#) in [30/16](#))
- Zakon o varstvu podzemnih jam – ZVPJ (Uradni list RS, št. 2/04, 61/06 – Zdru-1 in 46/14 – ZON-C),
- Zakon o vodah – ZV-1 (Uradni list RS, št. [67/02](#), [2/04](#) – ZZdl-A, [41/04](#) – ZVO-1, [57/08](#), [57/12](#), [100/13](#), [40/14](#) in [56/15](#)),
- Zakon o gozdovih (Uradni list RS, št. [30/93](#), [56/99](#) – ZON, [67/02](#), [110/02](#) – ZGO-1, [115/06](#) – ORZG40, [110/07](#), [106/10](#), [63/13](#), [101/13](#) – ZDavNepr, [17/14](#), [24/15](#), [9/16](#) – ZGGLRS in [77/16](#))
- Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam ((Uradni list RS, št. [82/02](#) in [42/10](#)),
- Uredba o prostorskem redu Slovenije (Uradni list RS, št. [122/04](#) in [33/07](#) – ZPNačrt),
- Uredba o ekološko pomembnih območjih (Uradni list RS, št. [48/04](#), [33/13](#) in [99/13](#)),
- Uredba o habitatnih tipih (Uradni list RS, št. [112/03](#), [36/09](#) in [33/13](#)),
- Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. [49/04](#), [110/04](#), [59/07](#), [43/08](#), [8/12](#), [33/13](#), [35/13 – popr.](#), [39/13](#) – odl. US, [3/14](#) in [21/16](#)),
- Uredba o načrtih upravljanja voda na vodnih območjih Donave in Jadranskega morja (Uradni list RS, št. [67/16](#))
- Uredba o varstvu samoniklih gliv (Uradni list RS, št. 57/98),
- Uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah (Uradni list RS, št. [46/04](#), [110/04](#), [115/07](#), [36/09](#) in [15/14](#)),

- Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (Uradni list RS, št. [46/04](#), [109/04](#), [84/05](#), [115/07](#), [32/08](#) – odl. US, [96/08](#), [36/09](#), [102/11](#) in [15/14](#)),
- Uredba o zvrsteh naravnih vrednot (Uradni list RS, št. 52/02, 67/03),
- Uredba o mejnih vrednostih svetlobnega onesnaževanja okolja, (Uradni list RS št. 81/07, 109/07)
- Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Uradni list RS, št. [111/04](#), [70/06](#), [58/09](#), [93/10](#) in [23/15](#)),
- Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Uradni list RS, št. [130/04](#), [53/06](#), [38/10](#) in [3/11](#)).

S področja varstva in ohranjanja kulturne dediščine je na državni ravni najpomembnejši

Zakon o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. [16/08](#), [123/08](#), [8/11](#) – ORZVKD39, [90/12](#), [111/13](#), [32/16](#) in [21/18](#)).

4. ORGANIZACIJA DELOVANJA POSAMEZNIH UPRAVLJAVCEV NA OBMOČJU KLASIČNEGA KRASA

Upravljalavec – uradni naziv: NOTRANJSKI REGIJSKI PARK

Pravna podlage za delovanje Notranjskega regijskega parka je Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Notranjski regijski park (Uradni list RS, št. 75/2002). Javni zavod je bil ustanovljen leta 2003. Glavna naloga po ustanovitvenem aktu je raziskovalna in razvojna dejavnost na drugih področjih naravoslovja in tehnologije.

Javni zavod vodi direktor. V javnem zavodu je zaposlenih 6 strokovnih sodelavcev, ki skrbijo za vodenje zavoda, strokovno vodenje in raziskovalno delo ter inventarizacijo vrednot zavarovanega območja. Poleg tega zavod zaposluje tudi tehničnega sodelavca za vzdrževanje parkovne infrastrukture in pomoč pri strokovnem delu v povezavi z naravovarstvenimi aktivnostmi ter vodjo kulturnega doma, ki skrbi kulturno dediščino, za organizacijo prireditev in program v kulturnem domu. Za čas trajanja projektov so v javnem zavodu zaposleni tudi projektni sodelavci.

Javni zavod se financira s sredstvi proračuna Občine Cerknica, lastnimi sredstvi z naslova tržne dejavnosti, drugimi nejavnimi prihodki (vstopnine) ter sredstev, pridobljenih preko projektov. V letu 2016 je proračun znašal 250.000,00 €

Upravljalavec – uradni naziv: Javni zavod za upravljanje dediščine in turizem Pivka, organizacijska enota KRAJINSKI PARK PIVŠKA PRESIHajoča JEZERA

Pravna podlaga za delovanje Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera je Odlok občine Pivka o ustanovitvi krajinskega parka Pivška presihajoča jezera (Uradni list RS, št. 43/2014). Krajinski park je bil ustanovljen leta 2014. Glavne naloge po ustanovitvenem aktu so varstvo narave, varstvo vodnih virov in preprečevanje onesnaževanja, spodbujanje trajnostnega kmetijstva in trajnostnega turizma, promocija in trženje, izobraževanje in ozaveščanje, urejanje prometa na področju parka ter izvedba razvojnih projektov.

Krajinski park vodi vodja enote. Strokovni vodja skrbi za inventarizacijo vrednot na zavarovanem območju ter naravovarstveno razvojne prioritete. V parku so zaposleni tudi naravovarstveni nadzornik, ki skrbi za naravovarstveni nadzor in vodenje skupin ter projektni sodelavci, ki skrbijo za administrativno - tehnične in vsebinske vsebine projektov.

Krajinski park se v celoti financira iz proračuna Občine Pivka. Dodatna sredstva predstavljajo projekti ter vstopnine. V letu 2017 je proračun znašal okrog 80.000 €.

Upravljalavec – uradni naziv: Zavod Republike Slovenije za varstvo narave

Pravna podlaga za delovanje je Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 56/99). Zavod Republike Slovenije za varstvo narave je bil ustanovljen leta 2002.

Osrednje poslanstvo je ohranjanje slovenske narave s poudarkom na naravovarstveno najvrednejših oziroma najbolj ogroženih območjih. Ključne naloge zavoda v skladu z Zakonom o ohranjanju narave so:

- zbiranje podatkov o rastlinskih in živalskih vrstah, njihovih življenjskih prostorih in ekosistemih (v sodelovanju z izvajalci javnih služb na področju usmerjanja gospodarjenja z naravnimi viri);
- evidentiranje in vrednotenje delov narave;
- upravljanje z bazami podatkov o naravnih vrednotah in sestavinah biotske raznovrstnosti;
- spremljanje stanje ohranjenosti narave, biotske raznovrstnosti in stanja naravnih vrednot;
- priprava strokovnih predlog;
- priprava naravovarstvenih smernic;
- podajanje strokovnih mnenj s področja ohranjanja narave;
- sodelovanje pri pripravi načrtov upravljanja zavarovanih območij,
- upravljanje z zavarovanimi območji, ki jih je ustanovila država (če je v aktu o zavarovanju tako določeno);

- sodelovanje v postopku izbire koncesionarja;
- nudenje strokovne pomoči lastnikom naravnih vrednot in lastnikom zemljišč na zavarovanih območjih;
- opravljanje strokovnega nadzora nad izvajanjem naravovarstvenih nalog;
- sodelovanje pri izvajanju in izvajanje ukrepov varstva naravnih vrednot državnega pomena;
- izvajanje strokovnih nalog na področju ohranjanja narave v skladu s tem zakonom in drugimi predpisi;
- skrb za enotnost strokovnih metod in postopkov na področju ohranjanja narave;
- sodelovanje pri pripravi izobraževalnih programov o ohranjanju narave in skrb za ozaveščanje javnosti o pomenu ohranjanja narave.

Poleg zakonsko določenih nalog, se Zavodu ukvarja tudi z različnimi mednarodnimi in domačimi projekti, ki vzpodbujajo ohranjanje narave. ZRSVN je strokovni organ Republike Slovenije za izvajanje mednarodne konvencije CITES in izvaja strokovne naloge iz naslova NATURA 2000 z namenom ohranjanja evropsko pomembnih rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov. Kot partner pa ZRSVN sodeluje pri številnih domačih in mednarodnih projektih.

Delo je organizirano v sedmih območnih enotah na območju celotne Slovenije in na Osrednji enoti, ki skrbi za koordinacijo in enotno delovanje Zavoda navzven in navznoter. Na dan 31.12.2016 je bilo na javni službi za nedoločen čas zaposlenih 68 oseb.

Zavod se financira iz proračuna Republike Slovenije, poleg tega za svoje delovanje pridobiva tudi projektna sredstva. V letu 2016 je proračun znašal 2.600.000 €.

Upravljevec – uradni naziv: POSTOJNSKA JAMA, d.d.

Pravna podlaga za delovanje je Zakon o gospodarskih družbah in Uredba o koncesiji za rabo naravnih vrednot Postojnski jamski sistem in Predjamski jamski system, po kateri ima družba podpisano koncesijsko pogodbo z Republiko Slovenijo (Ur. l. RS. Št. 77/02, 42/04 ZVO-1 in 66/07) iz leta 2007.

V času Avstro-Ogrske je s Postojnsko jamo od leta 1819 upravljala Jamska komisija, sestavljena iz uglednih predstavnikov stroke in oblasti. Današnji upravljevec, družba Postojnska jama d. d. je pravna naslednica številnih predhodnih organizacijskih oblik in je bila ustanovljena

Eden od ključnih procesov se je začel v samostojni Sloveniji v letu 1993, ko se je tedanje podjetje Postojnska jama, turizem p.o. vključilo v lastninsko preoblikovanje slovenskih družb in ga v začetku leta 1998 zaključilo z vpisom v sodni register pri Okrožnem sodišču v Kopru kot gospodarska družba Postojnska jama, turizem, d. d. V letu 2011 se je družba s Sklepom o vpisu spremembe pri subjektu z dne 11.4.2011 preimenovala v Postojnsko jamo, turizem, gostinstvo in trgovina, d. d..

Glavne naloge po ustanovitvenem aktu so varstvo naravnih vrednot in varstvo kulturne dediščine, organizacija in izvedba vodenih ogledov, organiziranje razstav, sejmov, srečanj, gostinska dejavnost in dejavnost nastanitvenih objektov ter prodaja spominkov.

Za izvajanje nalog, vezanih na organizacijo obiska, ustrezno interpretacijo, vodenje obiskovalcev po vseh turističnih znamenitostih, skrb za naravne vrednote in živalski svet, nadzor nad gibanjem obiskovalcem in za poročanje o aktivnostih rabe naravnih vrednot skrbi okrog 25 sodelavcev, v času turistične sezone pa 90.

Družba Postojnska jama, d.d. se financira iz lastnih sredstev iz naslova vstopnin rabe naravnih vrednot in kulturne dediščine ter lastnih sredstev iz naslova tržne dejavnosti (gostinstvo, namestitve, trgovina). V letu 2016 je bil proračun za zgoraj navedene naloge okrog 400.000 €. Za vlaganja v jamsko infrastrukturo iz naslova koncesnine je bilo v letu 2016 investirano 843.605 €.

Eden od pomembnih virov financiranja infrastrukture lokalnega pomena za izvajanje gospodarskih javnih služb varstva okolja v občinah Pivka in Postojna, s posebnim poudarkom na ohranjanju porečja Pivke, je koncesijska dajatev za upravljanje jamskih sistemov.

Po Uredbi o koncesiji za rabo naravnih vrednot Postojnski jamski sistem in Predjamski jamski sistem (Uradni list RS, št. 77/02, 41/04 – ZVO-1 in 66/07) trenutni koncesionar, Postojnska jama d. d. za turistično rabo plačuje koncesijsko dajatev. Dajatev se razdeli med državo in občino Postojna tako, da pripada državi 40 odstotkov, občini Postojna pa 60 odstotkov, in sicer od zneska celotne koncesijske dajatve, znižane za vlaganja v infrastrukturo naravne vrednote, ki jih izvaja koncesionar.

Občini Pivka in Postojna pa sta po zgornji Uredbi upravičeni tudi do 97,5 odstotkov dela koncesijske dajatve, ki pripada državi, če ta sredstva vlagata v gradnjo infrastrukture lokalnega pomena za izvajanje gospodarskih javnih služb varstva okolja v skladu z operativnimi programi varstva okolja, sprejetimi za izvedbo nacionalnega programa varstva okolja na področju teh javnih služb, pri čemer se ta delež koncesijske dajatve razdeli med občinama tako, da pripada občini Postojna 28,89 odstotkov in občini Pivka 71,11 odstotkov tega dela koncesijske dajatve.

Aktualna koncesijska pogodba je podpisana do leta 2028.

5. INSTRUMENTI IN STRUKUTRA ZA IMPLEMENTACIJO NAČRTA UPRAVLJANJA

Implementacija Načrta upravljanja za Klasični kras kot območje svetovne dediščine temelji na Sporazumu o upravljanju Klasičnega krasa kot območja Svetovne dediščine, ki ga podpišejo vsi partnerji.

Sporazum o upravljanju Klasičnega krasa kot območja svetovne dediščine

Podpisniki Sporazuma o upravljanju Klasičnega krasa kot območja svetovne dediščine:
Ministrstvo za okolje in prostor,

- Zavod RS za varstvo narave,
 - Občina Bloke,
 - Občina Cerknica,
 - Občina Logatec,
 - Občina Loška Dolina,
 - Občina Pivka,
 - Občina Postojna,
 - Krajinski park Pivška presihajoča jezera
 - Notranjski regijski park,
 - Zavod Znanje Postojna,
 - Regionalna razvojna agencija,
 - Družba Postojnska jama d.d.,
 - Društvo ljubiteljev Križne jame,
 - Jamarsko društvo Planina,
- sklenejo naslednji

Sporazum o upravljanju Klasičnega krasa kot območja svetovne dediščine

I. UVODNE UGOTOVITVE

1. člen

Klasični kras

(1) Glavne vrednosti, ki prispevajo k izjemni univerzalni vrednosti Klasičnega krasa so kraška polja ter na njih navezujoča se hidrološka in speleološka mreža ter podzemna favna. Na relativno majhnem območju Klasičnega krasa so zastopana kraška polja v različnih razvojnih fazah. Jame na Klasičnem krasu, ki se vežejo na sistem kraških polj, so prav tako kot kraška polja v različnih razvojnih fazah in so glede na jamske sedimente zelo raznolike. Prav tako je na izjemnost Klasičnega krasa vezano veliko število pravih jamskih živali. Z več kot sto vrstami pravih jamskih živali se Klasični kras uvršča med vroče točke po jamski pestrosti na svetu. Enako pomemben prispevek k univerzalni vrednosti predstavljajo tudi pionirsko/zgodovinsko, in modern/sedanje znanstveno preučevanje krasa, kraških pojavov in oblik ter kulturna dediščina, vezana na naravne danosti krasa.

(2) Podpisniki sporazuma soglašajo, da se območje Klasičnega krasa na območju občin Bloke, Cerknica, Logatec, Loška Dolina, Pivka in Postojna, predlaga za vpis na Seznam svetovne dediščine pri UNESCO.

(3) Podpisniki sporazuma soglašajo, da bodo njihova ravnanja skladna z Načrtom upravljanja Klasičnega krasa kot območja svetovne dediščine ter v duhu ohranjanja in krepitev izjemne univerzalne vrednosti Klasičnega krasa.

II. MEDSEBOJNO SODELOVANJE - PARTNERSKI SVET

2. člen

Namen partnerskega sveta

(1) Partnerski svet je ustanovljen skladno s tem sporazumom z namenom odgovornega, učinkovitega in trajnega upravljanja Klasičnega krasa ter operativno koordinacijo posameznih deležnikov. Poleg tega tudi zagotavlja implementacijo zahtev v okviru Konvencije o svetovni dediščini za Klasični kras kot območje svetovne dediščine.

3. člen

Sestava partnerskega sveta

- (1) Partnerski svet je glavni organ odločanja po tem sporazumu. Partnerski svet sestavljajo podpisniki tega sporazuma. V razširjeni sestavi partnerskega sveta so še predstavniki naslednjih organizacij: Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport - Urada za UNESCO, Inštituta za raziskovanje krasa Znanstveno raziskovalnega centra SAZU, Parka Škocjanske jame in Zavoda za gozdove Slovenije.
- (2) Zakoniti zastopnik lahko v partnerski svet (in v njegovo razširjeno sestavo) imenuje svojega namestnika.
- (3) Partnerski svet lahko imenuje posebne delovne skupine za izvajanje posameznih delov Načrta upravljanja.
- (4) Partnerski svet in delovne skupine lahko na svoje sestanke povabijo tudi predstavnike posvetovalnih teles IUCN, Centra za svetovno dediščino ali predstavnike druge zainteresirane javnosti. Povabljeni so predvsem z vidika njihovih kompetenc, kjer bi s svojim znanjem in izkušnjami lahko pripomogli k reševanju odprtih vprašanj.
- (5) Partnerskemu svetu se lahko pridružijo tudi druge organizacije, katerih delovanje lahko pomembno prispeva k učinkovitejšemu izvajanju načrta upravljanja. O njihovem članstvu odloča Partnerski svet.

4. člen

Predsedstvo partnerskega sveta in tajništvo

- (1) Predsedstvo partnerskega sveta je operativni organ in uradni predstavnik partnerskega sveta. Predsedstvo partnerskega sveta je stalno telo, ki ga sestavljajo: Zavod RS za varstvo narave, Krajinski park Pivška presihajoča jezera, Zavod Znanje Postojna in Notranjski regijski park. Za administrativno tehnične naloge skrbi Tajništvo. Naloge Tajništva izvaja RRA Zeleni kras. Predsedstvo partnerskega sveta vodi po eno leto predstavnik vsake članice po sistemu rotacije.
- (2) Naloge predsedstva so:
- sklic partnerskega sveta,
 - priprava poročil, potrjevanje gradiv za partnerski svet,
 - vodenje sestankov,
 - priprava Periodičnih poročil za UNESCO in
 - uradni predstavnik partnerskega sveta za stike z javnostjo.
- (3) Naloge tajništva so predvsem administrativnega dela, kar vključuje:
- koordinacijo in pripravo gradiv za seje organov in za sestanke,
 - pripravo zapisnikov sestankov,
 - upravljanje z elektronskim naslovom in posredovanje informacij vsem članom partnerskega sveta ter
 - druga administrativna dela v odnosu do pristojnih ministrstev ali Centra za svetovno dediščino.
- (4) Partnerski svet se sestaja vsaj dvakrat letno. Člani sveta lahko predlagajo tudi dodatne sestanke. Predsedstvo odloča o dodatnih sestankih, določi dnevni red in vsebino sestanka. Možne so tudi dopisne seje partnerskega sveta.
- (5) Partnerski svet lahko z 3/5 vseh glasov odloči da:
- Se določi drugo institucijo za izvajanje nalog Tajništva,
 - Se spremeni sestava in delovanje Predsedstva partnerskega sveta.

5. člen

Naloge partnerskega sveta

- (1) Partnerski svet aktivno sodeluje pri upravljanju Klasičnega krasa in preko svojih članov zagotavlja implementacijo zahtev v okviru Konvencije o svetovni dediščini za Klasični kras kot območje svetovne dediščine do pristojnih ministrstev in Centra za svetovno dediščino.
- (2) Partnerski svet se preko svojih članov seznanja o stanju in ohranjenosti Klasičnega krasa in njegovih posameznih delih. Prav tako se seznanja z morebitnimi posegi, ki bi lahko vplivali na njegovo izjemno univerzalno vrednosti in predlaga nadaljnje ukrepe.
- (3) Partnerski svet skrbi za implementacijo in posodabljanje Načrta upravljanja Klasičnega krasa. To je 5-letni strateški dokument za učinkovito upravljanje Klasičnega krasa kot območja svetovne dediščine. Člani partnerskega sveta so predsedstvu dolžni vsaj enkrat letno poročati o izvajanju aktivnosti v skladu z Načrtom upravljanja. Predsedstvo pripravi letno poročilo. Poročilo vsebuje povzetek letnih poročil članov partnerskega sveta in morebitna priporočila Načrtu upravljanja.
- (4) Partnerski svet spodbuja znanstvene raziskave, predvsem s področja krasoslovja in speleobiologije. Zagotavlja tudi izmenjavo dobrih praks upravljanja območij svetovne dediščine. Različnim ciljnim skupinam predstavlja svetovno dediščino in spodbuja pobude za povečanje mednarodne prepoznavnosti Klasičnega krasa.
- (5) Na morebitne pobude o širjenju Klasičnega krasa, kot območja svetovne dediščine, partnerski svet poda svoje mnenje in v dogovoru s pristojnimi ministrstvi sodeluje pri teh postopkih.
- (6) Partnerski svet lahko izvaja tudi druge naloge, ki zadevajo upravljanje območja Klasični kras.

6. člen

Financiranje delovanja partnerskega sveta

- (1) Predsedstvo poskrbi za organizacijo sestankov in morebitne materialne stroške za njihovo organizacijo. Spodbuja se elektronsko gradivo. Stroške aktivnosti za svoje predstavnike v organih po tem sporazumu krijejo organizacije same. Stroške delovanja Tajništva krijejo občine v okviru izvajanja javnih nalog RRA.

7. člen

Odločitve partnerskega sveta

- (1) Partnerski svet je sklepčen, če je prisotna večina vseh članov. Odločitve znotraj partnerskega sveta se sprejemajo z navadno večino prisotnih, razen če v tem sporazumu ni določeno drugače.

8. člen

Končna določba

- (1) Ta sporazum stopi v veljavo z dnem podpisa odgovornih oseb vseh imenovanih organizacij. Partnerski svet avtomatično preneha z delom v primeru, da Klasični kras ni vpisan na Seznam svetovne dediščine v roku 3 let od podpisa tega sporazuma in v primeru izbrisa Klasičnega krasa iz Seznama svetovne dediščine.

6. SWOT ANALIZA OBMOČJA

Analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti za Klasični kras kot območje svetovne dediščine

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - Prepoznavnost območja Klasičnega krasa kot svetovne dediščine v strokovni in splošni javnosti. - Raznolika in dobro ohranjena narava z edinstvenimi in številnimi naravnimi kraškimi pojavi (jame, presihajoča jezera). - Visoka stopnja biotske raznovrstnosti, prisotnost endemičnih vrst in dobra ohranjenost habitatov. - Visok delež zavarovanih in varovanih območij narave (regijski in krajinski parki, naravne vrednote ter območja Natura 2000). - V večjem delu območja dobro ohranjeni, strnjeni gozdovi, ki varujejo kraška tal, uravnavajo odtok padavinskih voda, blažijo podnebne ekstreme in so življenjski prostor velikemu številu živalskih in rastlinskih vrst ter drugih organizmov. - Prisotnost znanstveno izobraževalnih inštitucij za proučevanje krasa (ZRC IZRK SAZU kot vodilna svetovna inštitucija na področju krasoslovja, Krasoslovno študijsko središče UNESCO,...) - Bogata kulturna dediščina. - Ohranjene avtohtone podeželske poselitvene značilnosti in kulturna krajina. - Razvijajoči se krovni destinacijski znamki – Zeleni kras in Ljubljana z zelenim zaledjem s postavljen vizijo in strategijo trajnostnega turizma. - Ugodne razmere za ekološko kmetovanje ter razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. - Dobra geostrateška lega in prometna dostopnost. 	<ul style="list-style-type: none"> - Visoka ranljivost območja zaradi karbonatne kamninske osnove. - Razdrobljeno oz. ne celovito upravljanje območja, ki je vezano na administrativne in ne na vsebinske meje območja. - Zaraščanje kulturne krajine. - Nepokritost nekaterih delov območja z ustreznim načinom urejanja in čiščenja odpadnih voda. - Slabo urejen sistem javnega prevoza. - Razdrobljena turistična ponudba, nepovezanost ponudnikov in turističnimi produkti, premalo skupnega trženja in skupne prodaje. - Nizka stopnja ozaveščenosti o odličnosti in inovativnosti v turizmu. - Neenakomerno razvita turistična infrastruktura. - Ne zadostna zmogljivost infrastrukture v primeru povečanega obiska in posledično oteženo upravljanje takšnega obiska. - Prisotnost obsežnega vadišča Slovenske vojske (Poček) v osrednjem delu vodovarstvenega območja.

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - Povezovanje destinacije Klasičnega krasa kot svetovne dediščine z ostalimi območji svetovne dediščine v Sloveniji in tujini, ostalimi zavarovanimi območji ter ostalimi podobnimi institucijami. - Izjemno bogastvo in ohranjenost površinskih kraških pojavov ter kraškega podzemlja nudi možnosti sonaravnega razvoja. - Povečanje prepoznavnosti Slovenije kot zibelke krasoslovja. - Povečana skrb nad ohranjanjem naravnih pojavov z zagotavljanjem varstvenih režimov na varovanih območjih. - Povezovanje kulture in turizma z razvijajočimi se muzejskimi in drugimi projekti. - Nadaljnji razvoj izobraževalnega turizma in oblikovanje inovativnih turističnih produktov. - Nova delovna mesta in vključevanje lokalnega prebivalstva v upravljavske aktivnosti Klasičnega krasa. - Pozicioniranje Klasičnega krasa na svetovni turistični zemljevid. - Dvig kvalitete površinskih in podzemnih voda v regiji po dokončanju izgradnje večine načrtovane okoljske infrastrukture in učinkovit sistem monitoringa. - Večja varnost oskrbe s pitno vodo po dokončanju izgradnje okoljske infrastrukture za oskrbo prebivalcev s pitno vodo. 	<ul style="list-style-type: none"> - Posegi in dejavnosti v prostoru, s katerimi bi spremenili oblike in lastnosti značilnih kraških pojavov. - Zaraščanje kulturne krajine vpliva na funkcijo in videz kraških polj. - Onesnaževanje kraškega podzemlja in podzemnih habitatov zaradi onesnaževalcev na površju (odpadne vode in odpadki, intenzivno kmetijstvo, vojaška vadbišča, promet,...). - Degradacija ali zmanjšanje kakovosti naravnih virov (jame, pitna voda). - Pomanjkanje zadostnih finančnih sredstev za izgradnjo kanalizacijskega omrežja in čistilnih naprav. - Negotovost izpeljave načrtovane prenovalne vodovodnega omrežja.

7. VIZIJA IN USMERITVE ZA OHRANJANJE IZJEMNE UNIVERZALNE VREDNOSTI OBMOČJA KLASIČNI KRAS

Klasični kras kot območje svetovne dediščine je zibelka krasoslovja in edinstven svetovni kraški fenomen, ki ga z odgovornim ravnanjem ter znanstvenim raziskovanjem ohranjamo zaradi njegove izjemnosti in kot potencial za kakovost življenja in izvirna doživetja.

Usmeritve za ohranjanje izjemne univerzalne vrednosti območja Klasični kras so vezane na štiri glavne cilje, in sicer:

1. Ohranjanje kraških polj, podzemnega sveta ter njihovih naravnih značilnosti in procesov na območju Klasičnega krasa

- ohranjajo se naravni procesi in naravni pojavi na območju Klasičnega krasa,
- ohranjajo se nadzemne in podzemne kraške oblike in pojavi s presihajočimi jezeri in jamami ter izjemna pestrost podzemnega živalstva,
- na območju Klasičnega krasa se izvaja prilagojena oz. trajnostna raba, ki zagotavlja ohranitev naravnih značilnosti in procesov, ohranjanje ekosistemov in njihove biotske pestrosti,
- na naravovarstveno najbolj občutljivih delih območja se spremlja vplive rabe in se jo po potrebi omeji.

2. Ohranjanje hidroloških značilnosti in kakovosti voda

- spremlja se vodni režim vodonosnikov na območju Klasičnega krasa in načrtuje potrebne ukrepe za ohranjanje čistih voda porečja Ljubljaniče,
- izboljša se sistemski monitoring kakovosti čiščenja odpadnih voda na obstoječih čistilnih napravah za zgornji del porečja Ljubljaniče,
- kmetijska raba se prilagodi občutljivim kraškim tlem (omejevanje izlivov gnojevke na propustnih kraških tleh, blizu ponikalnic, kjer se ogroža podzemno živalstvo).

3. Učinkovito upravljanje in raziskovanje Klasičnega krasa in mednarodno sodelovanje

- upravljavci zavarovanih območij, občine in ostale ključne institucije na območju Klasičnega krasa aktivno in učinkovito upravljajo z vsebinami, ki prispevajo k ohranjanju in prepoznavanju izjemne univerzalne vrednosti območja Klasični kras
- spodbuja se aktivno vključevanje domačinov v aktivnosti upravljavcev obstoječih zavarovanih območij,
- podpira se bazične znanstvene raziskave Klasičnega krasa (vključevanje univerz in drugih znanstvenih inštitucij),
- podpira se delovanje jamarskih organizacij z namenom odkrivanja in dokumentiranja novih jam in njihovega varstva,
- spodbuja se aktivno sodelovanje vseh članov partnerskega sveta v regionalnih in globalnih organizacijah in njihovih mrežah v povezavi s svetovno dediščino in raziskovanjem krasa.

4. Razvoj usklajene turistične ponudbe in usmerjanje obiskovanja Klasičnega krasa ter ozaveščanje o pomenu Klasičnega krasa

- obisk se upravlja na način, ki ne ogroža naravnih pojavov in procesov, obenem pa nudi izjemna doživetja obiskovalcev,
- interpretacija naj temelji na bistvenih zgodovinskih, kulturnih in naravnih značilnostih Klasičnega krasa, ki predstavljajo izjemno univerzalno vrednost Klasičnega krasa,
- ponudba naj bo povezana in celostna, s prepoznavnim sistemom označevanja in interpretacije;
- spodbuja se trajnostne oblike turistične rabe,
- razvija naj se turistične produkte pod blagovno znamko Klasični kras – Svetovna dediščina.

CILJI VARSTVA IN RAZVOJA OBMOČJA KLASIČNEGA KRASA

Za ohranjanje izjemne univerzalne vrednosti Klasičnega krasa kot območja svetovne dediščine so postavljeni štiri dolgoročni cilji s posameznimi aktivnostmi.

Dolgoročni cilji so:

1. Ohranjanje kraških polj, podzemnega sveta ter njihovih naravnih značilnosti in procesov na območju Klasičnega krasa.
2. Ohranjanje hidroloških značilnosti in kakovosti voda.
3. Učinkovito upravljanje in raziskovanje Klasičnega krasa in mednarodno sodelovanje.
4. Razvoj usklajene turistične ponudbe in usmerjanje obiskovanja Klasičnega krasa ter ozaveščanje o pomenu Klasičnega krasa.

8. SPREMLJANJE UČINKOVITOSTI IZVAJANJA NAČRTA UPRAVLJANJA

Učinkovitost izvajanja Načrta upravljanja se bo spremljala preko letnih programov in poročil, ki izhajajo iz petletnega programa. Po njegovem zaključku leta **xx** se izvede analizo učinkovitosti opravljanja vseh načrtovanih aktivnosti in uresničevanja posameznih dolgoročnih ciljev. Kazalniki za uspešnost njihovega uresničevanja so predstavljeni v nadaljevanju.

Dolgoročni cilj	Kazalniki
1. Ohranjanje kraških polj, podzemnega sveta ter njihovih naravnih značilnosti in procesov na območju Klasičnega krasa	<ul style="list-style-type: none">- Število pregledanih naravnih vrednot- Ohranitev in izboljšanje stanja naravnih vrednot in zavarovanih območij na površju in v jamah- število izvedenih usposabljanj s področja sonaravnega kmetovanja- Številčnost indikativnih živalskih vrst (v jamskih sistemih)- Število uvedenih ukrepov/priporočil (ki izhajajo iz monitoring) za zmanjšanje negativnih vplivov rabe jam
2. Ohranjanje hidroloških značilnosti in kakovosti voda	<ul style="list-style-type: none">- Zagotavljanje pretočnosti oz. naravnega hidrološkega režima na kraških poljih- Izboljšanja kanalizacijskih sistemov oz. povečanje števila čistilnih naprav (5)- Ohranjanje oziroma povečanje števila monitoringov kakovosti in količine voda (2)

Dolgoročni cilj	Kazalniki
<p>3. Učinkovito upravljanje in raziskovanje Klasičnega krasa in mednarodno sodelovanje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Število objavljenih znanstvenih člankov (10 na leto) - Število mednarodnih znanstvenih dogodkov (simpozijev, konferenc) na območju klasičnega krasa - Pripravljeno poročilo o delu (1 na leto oz. Periodično poročilo za Center za svetovno dediščino 1 na 5 let) - Število novo odkritih jam (10 na leto) - Dolžina v m/km novo odkritih povezav med sistemi
<p>4. Razvoj usklajene turistične ponudbe in usmerjanje obiskovanja Klasičnega krasa ter ozaveščanje o pomenu Klasičnega krasa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Število dogodkov, pripravljenih v sodelovanju z lokalnim prebivalstvom na temo Klasičnega krasa kot svetovne dediščine (5 na leto) - Število usposobljenih jamskih vodnikov z licenco - Število usposobljenih vodnikov-interpretatorjev NV - Skupno promocijsko gradivo na temo izjemne univerzalne vrednosti Klasičnega krasa - Kurikulum Klasičnega krasa za šole - Število infrastrukturnih ureditev (npr. Informativne table, učne poti, parkirišča, informacijske točke) - 1 na leto

Viri

- Cernatič Gregorič, A., 2013: Strokovne podlage za zavarovanje presihajočih jezer zgornje Pivke in Javornikov, Zavod RS za varstvo narave, Nova Gorica.
- Delo, 2010. Biološko daleč najbogatejši sistem na svetu, 17.3.2010.
- Martinčič A., 2004. Cerkniško jezero. V: Jogan, N., M. Kotarac & A. Lešnik (ured.), 2004. Opredelitev območij evropsko pomembnih negozdnih habitatnih tipov s pomočjo razširjenosti značilnih rastlinskih vrst [končno poročilo].
- Odlok o Krajinskem parku Pivška presihajoča jezera, UL RS 43/2014.
- Perko, D., Orožen – Adamič (ed.), 1998. Slovenija, pokrajine in ljudje. Ljubljana, Založba Mladinska knjiga, 735 p.
- Polak, S. 2014. Biološki monitoring Postojnskega jamskega sistema in Predjamskega jamskega sistema, končno poročilo, Postojna, 58 str.
- Sket, B. 1979. The cave fauna in the triangle Cerknica Postojna Planina (Slovenia, Yugoslavia), its conservation importance. *Varstvo narave*, 13: 45-59
- Sket, B. 2000. Pregled in izbor jam v Republiki Sloveniji, ki so pomembne za ohranjanje podzemeljske favne, Ljubljana.
- Stepišnik U. 2006. Udornice na Slovenskem krasu. Doktorska disertacija. Ljubljana
- Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Gorica, 1996: Inventar naravne dediščine občin Postojna in Pivka, Nova Gorica.
- Pipan, T. (2017): Poročilo Inštituta za raziskovanje krasa ZRC SAZU za leto 2016, Postojna, str. 20

Cilj 1: Ohranjanje kraških polj, podzemnega sveta ter njihovih naravnih značilnosti in procesov na območju Klasičnega krasa								
	Aktivnost	Lokacija	Partnerji	Časovni okvir	Stroški (v EUR) - ne-projektne	Stroški (in €) - projektne sredstva	Čas trajanja projekta	Viri financiranja
Spremljanje stanja ohranjenosti narave	Spremljati stanje varovanih delov narave	Klasični kras	ZRSVN, parki-zavarovana območja	Stalno	Redna dejavnost			ZRSVN, parki-zavarovana območja
	Biološki monitoring	Postojnska jama in Predjama	IZRK ZRC SAZU, Postojnska jama, d.d.	Stalno	8.000			Postojnska jama, d.d.
	Mikroklimatski monitoring - spremljanje vplivov rabe jame	Postojnska jama in Predjama	IZRK ZRC SAZU, Postojnska jama, d.d.	Stalno	21.600			Postojnska jama, d.d.
	Monitoring flore in favne	NRP	NRP	Stalno	28.000			NRP
	Monitoring flore in favne	KPPPJ	KPPPJ	Stalno	30.000			EU, RS, KPPPJ
	Ostale naravovarstvene vsebine - Košnja	NRP	NRP	Stalno	15.000			NRP
	Izvajati naravovarstveni nadzor	Zavarovana območja	Zavarovana območja	Stalno	Redna dejavnost			Zavarovana območja
Izvajati naravovarstveni nadzor	NRP	NRP	Stalno	22.000			NRP	
Nadzorovanje okolja	Nadzor nad izvajanjem okoljskih predpisov	Klasični kras	Inšpekcijske službe	Stalno	Redna dejavnost			RS
Ohranjanje naravnih značilnosti	Ohranjati trajnostno rabo prostora	NRP	NRP	Projektna aktivnost		263.500	2017-2021	EU, RS, NRP
	Odkup zemljišč, namenjenih trajnostnemu ohranjanju narave	KPPJ	KPPPJ	Projektna aktivnost		400.000	2017-2021	EU, RS, KPPPJ
	Odkup zemljišč, namenjenih trajnostnemu ohranjanju narave	NRP	NRP	Projektna aktivnost		2.500.000	2017-2022	EU, RS, NRP
	Renaturacija Stizen- Ključ	NRP	NRP, ZRSVN	Projektna aktivnost		2.600.000	2017-2021	EU, RS, NRP
Ohranjanje kraških polj	Zagotavljati okolju prijazne kmetijske rabe	Kraška polj	parki, MKGP, Agencija za kmetijske trge in razvoj podeželja, KGZS in KSS, občine	Stalno	Redna dejavnost			RS, občine, zavarovana območja
	Ozaveščanje domačinov za preprečevanje neprimernih oblik rabe in aktivnosti	Klasični kras	Upravljalci, občine, ZRSVN	Stalno	Redna dejavnost			RS, občine, zavarovana območja
Ohranjanje kulturne krajine	Ohranjati tradicionalno podobo krajine (strogo selektivno dopustno kmetijskih objektov v odprti prostor)	Klasični kras	občine, KSS, nosilci urejanja prostora, upravljalci, inšpekcijske službe, ZRSVN	Stalno	Redna dejavnost			RS, občine, zavarovana območja
Odpravljanje posledic rabe in izboljševanje stanja naravnih vrednot	Odpravljati negativne posledice turistične rabe jam	Vse turistične jame	Upravljalci jam, ZRSVN, IZRK ZRC SAZU	Stalno	Redna dejavnost			Upravljalci turističnih jam
	Čiščenje onesnaženih jam in preprečevanje onesnaževanja jam	Ravnica, Matijeve jama, Paška Golobinja	MOP, KPPPJ, Jamarska zveza Slovenije, IZRK, inšpekcijske službe, ZRSVN	Projektna aktivnost	Redna dejavnost	230.000	2021	EU, RS, KPPPJ
	Zagotavljati vzdržan turistični obisk naravnih vrednot	Klasični kras	upravljalci	Stalno	Redna dejavnost			upravljavci
Turistično naravovarstvene aktivnosti v prostoru	Naravoslovna učna pot Rakov Škocjan	Rakov Škocjan	NRP, ZRSVN	Stalno	Redna dejavnost (ZRSVN)			NRP
	Naravoslovna učna pot Gorenje jezero	NRP	NRP	Projektna aktivnost		120.000	2017-2022	EU, RS, NRP
	Ornitološka učna pot Drvošec Cerknško jezero	NRP	NRP	Projektna aktivnost		80.000	2017-2022	EU, RS, NRP
	Ornitološke opazovalnice	NRP	NRP	Projektna aktivnost		100.000	2017-2022	EU, RS, NRP
	Informacijski center Cerknško jezero	NRP	NRP	Projektna aktivnost		280.000	2017-2022	NRP, občina Cerknikca
	Naravovarstvene vsebine	KPPJ	KPPJ	Stalno	Redna dejavnost; 10.000 €			KPPPJ, občina Pivka

Cilj 2: Ohranjanje hidroloških značilnosti in kakovosti voda								
	Aktivnost	Lokacija	Partnerji	Časovni okvir	Stroški (v EUR) - ne-projektne	Stroški (in €) - projektne sredstva	Čas trajanja projekta	Viri financiranja
Ohranjanje hidrološkega režima	Sonaravno upravljati z vodami oz. preprečiti posege, ki bi poslabšali obstoječi hidrološki režim	Klasični kras	MOP, Direkcija RS za vode, ZRSVN, VGP Drava in Hidrotehnik, uporabniki vode	Stalno	Redna dejavnost			Republic of Slovenia, municipalities, protected areas
	Renaturacija Stržen Ključ	NRP	NRP, ZRSVN	Projektna aktivnost		2.500.000	2017-2022	EU, RS, NRP
	Renaturacija Stržen - Črne mlake - Beli breg	Notranjska Regional Park	NRP, ZRSVN	Projektna aktivnost		2.600.000	2017-2022	EU, RS, NRP
Skrb za kakovostno stanje voda	Preprečevati onesnaževanje kraškega podzemlja (zagotoviti sprejemljivo kmetijsko rabo,...)	Kraška polja z vplivnim območjem	MKGP, MOP NLZOH, inšpekcijske službe	Stalno	Redna dejavnost			RS
	Prizadevanje za višje normative čiščenja odpadnih voda	Klasični kras	MOP, občine, NLZOH	Stalno	Redna dejavnost			RS
	Izboljšati čiščenje odpadnih voda na obstoječih ČN, ki niso učinkovite (zagotoviti višji normativ na krasu)	Klasični kras	občine, komunalna podjetja, koncesionarji	Stalno	Redna dejavnost			RS
	Izgradnja/ureditev kanalizacijskega sistema	Selce, Trnje, Klenik, Juršče, Palčje, Drskovče, Parje, Zagorje, Gradec, Slovenska vas	KPPPJ, Občina Pivka, MOP	Projektna aktivnost		6.000.000	2019-2022	KPPPJ, občina Pivka
	Vzpostavitev monitoringa kakovosti in količine voda, spremljanje vodostajev na izbranih presihajočih jezerih ter sistemskega	Klasični kras	KPPPJ, Občina Pivka, MOP	Stalno	Redna dejavnost			RS, občina Pivka

Cilj 3: Učinkovito upravljanje in raziskovanje Klasičnega krasa in mednarodno sodelovanje								
	Aktivnost	Lokacija	Partnerji	Časovni okvir	Stroški (v EUR) - ne-projektni	Stroški (in €) - projektna sredstva	Čas trajanja projekta	Viri financiranja
Raziskave	Izvajati raziskave naravnih značilnosti in procesov Klasičnega krasa	Klasični kras	ZRC SAZU, univerze, nevladne organizacije (JZS, jamarska društva,...)	Stalno	250.000	750.000		RS, EU
	Potapljaške raziskave povezav med Postojnsko in Planinsko jamo	Postojnska jama, Planinska jama	Postojnska jama d.d., jamarska društva	2018 – 2019				Donacije
	Proučevanje paleoklime na osnovi kalcitnega zapisa in njihova uporabnost pri interpretaciji okolja in podnebja	Postojnska jama	Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, ARRS, Postojnska jama d.d., MIZŠ	2017-2020	5.000	146.520,00	2017-2020	ARRS
	Dolgoročne meritve mikro-premikov ob prelomnih conah	Postojnska jama	IZRK ZRC SAZU, Institute of Rock Structures and Mechanic Praga, Postojnska jama d.d.	2018-2023		20.000/leto	2018-2023	ARRS
	EPOS – IP Merjenje seizmičnih aktivnosti	Postojnska jama (Tartarus) Magdalena jama	IZRK ZRC SAZU, ARSO Urad za seizmologijo in geologijo, Università di Trieste, Italija	Stalno		60.000 za 4 leta		EU, H2020
	Meritve radioaktivnega sevanja	Postojnska jama (Pisani rov)	Inštitut »Jožef Stefan«, Ljubljana	2016-2018		40.000	2016-2018	ARRS
	Naravni viri kraških turističnih jam: ravnovesje med varovanjem, izkoriščanjem in promocijo	Postojnska jama	IZRK ZRC SAZU, Zavod za gradbeništvo, Univerza v Ljubljani (Medicinska fakulteta)	2016-2018		70.000 za 3 leta	2016-2018	ARRS
Upravljanje	Zagotoviti delovanje konzorcija	Klasični kras	Podpisniki sporazuma	Stalno	Redna dejavnost			Podpisniki sporazuma
	Delo koordinatorja	Klasični kras	Podpisniki sporazuma	Stalno	12.000/leto			občine
	Vključevanje lokalnega prebivalstva v upravljalvske aktivnosti	Klasični kras	Podpisniki sporazuma	Stalno	Redna dejavnost			Podpisniki sporazuma
	Izvajati določila globalnih mednarodnih konvencij in programov	Klasični kras	Podpisniki sporazuma	Stalno	Redna dejavnost			Podpisniki sporazuma
	Priprava projektov	Klasični kras	Vključeni partnerji	Stalno	Redna dejavnost			Prijavitelji projekta
Mednarodno sodelovanje	Vključevanje v strokovne mednarodne organizacije in združenja (Interpret Europe, ISCA in UIS, EUROPARC, DINARICPARC)	Klasični kras	Vključeni partnerji	Stalno	Redna dejavnost			Vključeni partnerji
	Mednarodna krasoslovna šola "Klasični kras"	Postojna	IZRK	Vsako leto junija	10.000/leto			IZRK, Urad za UNESCO, projekti, kotizacija

Cilj 4: Razvoj usklajene turistične ponudbe in usmerjanje obiskovanja Klasičnega krasa ter ozaveščanje o pomenu Klasičnega krasa								
	Aktivnost	Lokacija	Partnerji	Časovni okvir	Stroški (v EUR) - ne-projektirani	Stroški (in €) - projektirana sredstva	Čas trajanja projekta	Viri financiranja
Razvoj turistične ponudbe	Priprava akcijskega načrta s pregledom ciljnih skupin in izbranske strategije	Klasični kras	Podpisniki sporazuma	Stalno	Redna dejavnost			Podpisniki sporazuma
	Priprava skupnega (enotnega) promocijskega gradiva Klasični kras, svetovna dediščina	Klasični kras	Podpisniki sporazuma	Stalno	Redna dejavnost			Podpisniki sporazuma
	Razvoj programov in produktov, ki temeljijo na izpostavitvi naravnih obiskovalcev z akcijskim načrtom in izbransko strategijo	Klasični kras	RRA Zelenci kras	2018-2022		11.000,00	2018-2022	RDO
	promocijske aktivnosti	Klasični kras	RRA Zelenci kras	2018-2022		115.000,00	2018-2022	RDO
	Usmerjanje obiska z ustreznim informiranjem in enotnim označevanjem	Klasični kras	upravljavci	Stalno	Redna dejavnost			Upravljavci
	Medenje upravilcev in vključevanje lokalnih deležnikov	Klasični kras	upravljavci	Stalno	Redna dejavnost			Upravljavci
	Vzpostavitev skupne blagovne znamke in povečevanje različnih ponudnikov	Klasični kras	upravljavci	Stalno	Redna dejavnost			Upravljavci
Ozaveščanje javnosti	Ozaveščanje obiskovalcev in približevanje o pomenu in ranljivosti kraškega sveta	Klasični kras	upravljavci	Stalno	Redna dejavnost			Upravljavci
	Ozaveščanje o ranljivosti krasa in jami, o pomenu kraškega vodostroja	EXPO Postojnska jama kras	Postojnska jama d.d., IZRK	2028	Redna dejavnost			Postojnska jama d.d.
	Ozaveščanje o izmenj biotski pestosti PPUJ, o pomenu tipične rabe površja	Postojnska jama	Postojnska jama d.d.	2028	Redna dejavnost			Postojnska jama d.d.
Interpretacija	Interpretacija, ki temelji na doživljanju narave. V povezavi z dogovorno raziskovanjem krasa in bogato kulturno dediščino	Klasični kras	upravljavci, IZRK, stroka za interpretacijo	Stalno	Redna dejavnost			Vsi vključeni
Izobraževanje	Podiplomski študij krasoslovja	UNG, IZRK	UNG, IZRK	Stalno	30.000,00/leto			UNG, IZRK, šolnine
	UNESCO katedra za krasoslovje	UNG, IZRK	UNG, IZRK	Stalno	20.000/leto			UNG, IZRK
	Uposabljanje vodnikov -interpretatorjev narave in naravovarstvenih nadzornikov.	Klasični kras	Vsi upravljavci, IZRK ZRC SAZU, zunanji strokovnjaki s posameznih področij	Permanently	Redna dejavnost			Vsi vključeni
	Izobraževanje jamskih vodnikov	Postojna	IZRK ZRC SAZU, MOP, ZRSVN, Postojnska jama d.d.	2028	6.000,00			Postojnska jama d.d.
	Izobraževanje turističnih ponudnikov glede pomena svetovne dediščine	Klasični kras	RRA Zelenci kras (lehi program dela RDO)	2018-2022	5.000,00		2018-2022	RDO
	Izobraževanje zaposlenih informatorjev v občinskih TIC glede pomena svetovne dediščine	Klasični kras	RRA Zelenci kras (lehi program dela RDO)	2018-2022	2.000,00		2018-2022	RDO
	Izobraževanja - interpretacije narave (vodnik interpretator)	Območje KPPPU	KPPPU	2018-2022	2.000,00			Občina Ptivka
	Mladi naravovarstveni nadzornik	Območje KPPPU	KPPPU	2018-2022	2.000,00			Občina Ptivka
	Priprava izobraževalnih programov in sodelovanje z izobraževalnimi ustanovami	Klasični kras	Vsi upravljavci	Stalno	Redna dejavnost			Upravljavci
	Priprava delovnih in učnih listov v skladu s kurikulumi šol, ki vključujejo kras in kraške pojave	EXPO Postojnska jama kras	Postojnska jama d.d.	2028	Redna dejavnost			Postojnska jama d.d.
	Vzpostavitev izobraževalnih programov za mlade	Območje KPPPU	KPPPU	2018-2022	5.000			Občina Ptivka
	Izobraževanje o pomembnosti varstva kraških voda (odna čistina naprava ŽIVA)	Območje KPPPU	KPPPU	2018-2022	5.000			Občina Ptivka
	Izobraževanje specializiranih vodnikov za to območje (interpretacija kraških poti)	Klasični kras	RRA Zelenci kras (lehi program dela RDO)	2018-2022	20.000,00		2018-2022	Regional Destination Organization
Infrastruktura	Interpretacijski center Ptivka	KPPPU	KPPU	2022	2.000.000		2022	KPPPU, občina Ptivka
	Informacijski center Dolenje -Iten.	NRP	NRP	2017-2022	350.000			NRP
	Orižološke opazovalnice	NRP	NRP	2017-2022		250.000	2017-2022	EU, RS, NRP
	Naravoslovne učne poti	NRP	NRP	2017-2022		320.000	2017-2022	EU, RS, NRP
	Turistična infrastruktura Notranjakega regijskega parka	NRP	NRP	2018-2022	200.000			NRP
	Uradne AC table	Klasični kras	občine, upravljavci, RS	2020-2022	30.000			RS, občine